CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

0101

20- स्कन्दपुराण- सह्याद्रिशैल
ख०

Script: Devanagari

meterial: P.

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

॥सूतः॥ स्कंदस्य वचनं श्रुत्वा नारदो मुनिसत्तमः॥ संतोषमतुलं प्राप
नारद उवाच॥ ॥भार्गवेन कृतो क्षेत्रे मयूराख्यो महीपतिः॥ कथं स्यापि
स्य कुमारकः॥ एतत्सर्वं विस्तरेण वद का रुण्यवारिधे॥ इति श्रुत्वा मुनेर्वाक्य
ध्वजः॥ स्कंद उवाच॥ पुरा भूतपतिः साक्षात् उमया सह लीलया॥ दिव्यं
कमगमत्तदा॥ तत्र दृष्ट्वा विचित्राणि नदीनदह्रदानि च॥ दर्शयन्नयो देव्यै
...पक्षिमृगांस्तत्र मिथुनीकृत्य संगतान्॥ स्वयं व्याप्य महान्भूत्वा न मया म
पतितं दृष्ट्वा कोऽरनेवाशु वेगतः॥ तत्क्षणेनार्भको जातः सर्वावयवसुंदरः॥ त्रि
न्नैकोलोक्यानंदवर्धनः॥ चतुर्बाहुरुदारांग लक्ष्मीवान् लक्ष्मिवर्धनः॥ त
पार्वतीपरमेश्वरौ॥ कदंबवृक्षाज्जातत्वात् कदंबाख्येत्यवोचतुः॥ तद्दृष्ट्वा
कैलासमापतुः॥ तदाप्रभृति तद्वृक्षं कदंबं॥ ख्यो महीपतिः॥ पालयामि

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

सं.प्रा तहितेरतः॥तदन्वयेसमुत्पन्नो वसुवैरगुरुणान्वितः॥ तंदेशंपालयामास
तः॥तस्यपुत्रीसुशीलाच रूपयौवनशालिनी॥ तस्यारूपंदृष्ट्वैस्कान्वा हेमा
१ पयेमेविधानेन स्वदेशमगमत्पुनः॥ क्रमेणतुविशालाक्षीगर्भमाधत्तल
संजातःपितारिष्टोकुमारकः॥ तद्दोषेणकृतेताते तद्राज्यंशत्रुभिर्हृतं॥ सुश
मलपंतीभुचान्विता। निर्गता तत्पुराच्छीघ्रंपश्चिमद्वारमार्गतः॥ प्रतीचींदिश
शनैःशनैः॥ दिनैःकतिपयैर्यातेसह्यपर्वतमाविशत्॥ तस्यपश्चिमदिग्भागे
उवास सासहपुत्रेण शिवभक्तिपरायणा॥ ध्यायंती शिवपादाब्जं हृत्कष्टा
लेभ्यती तत्रतुवसिष्ठाग्रेस्मनंदनः। यदृच्छयागतः श्रीमान्कोटिभानुसमप्रभः
शंकोटिलिंगदृष्टक्षया॥ कोटिलिंगंच संपूज्यविधिवद्ब्रह्मनंदनः॥ गरुन्दद
पुत्रसंयुता। सापिदृष्ट्वामुनिवरं ववंदे तस्यपादयोः॥ उत्थाप्यवसुशी

मुनिः। विचारयामास तदा रूपयाविष्टमानसः॥ वद कल्याणि भद्रं
एवं वदति विप्रे तु सुशीलावाक्यमब्रवीत्॥ सूर्यवंशोद्भवः श्रीमान् हे
तस्य भार्या सुशीला सा मम पुत्रस्त्वयं शिशुः। ईश्वरान्वयसंभूतोवस
पितारिपुसमुत्पन्नेन दोषान्तु पिता मृतः॥ राज्यं शत्रुभिराक्रांतं निर्ग
स्वंव उवाच॥ एतत्सर्वं समाकर्ण्य वसिष्ठो मुनिपुंगवः॥ सांत्वयन्नाह सु
पुनः सारं। दुःखं त्यज सुशीले त्वं श्रृणुष्व मदाक्यमादरात्॥ सुतस्यतेहि
व्रतमुत्तमं। नित्यं स्नात्वा पयोभिश्च धौतांबरधरा सती॥ वन्यैः फलैश्च
तजंत्वादिभिः॥ कोटिलिंगं च विधिवत्पूजां कुरु सुभक्तितः। दिने दिने शुभ
ह भक्तितः। अचिरेणैव कालेन शंकरस्य प्रसादतः। एतद्राष्ट्राधिपत्यं
ति॥ नाम्ना मम स्व वर्मेति विख्यातं च गमिष्यति॥ एवं वसिष्ठे वदति सु
उवाच परया भक्त्या तं महर्षिं दीनवत्सलं॥ सुशील उवाच॥ बालस

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स॰ मा
२

जातं चोपनायनं ॥ ब्रह्मचर्यं तं च सर्वज्ञः मम स्तनोर्गुरु र्भव ॥ तस्यास्तद्वच
नं कृत्वा ॥ तस्योपनीतिं विधिवच्चकार करुणातिधिः ॥ वेदांश्च सर्वशास्त्राणि
च ॥ राजधर्मांश्चोपदिश्य मुनिः स्वैरगतिं ययौ ॥ ध्यायंती शिवपादाब्जं
सा शीला सह पुत्रेण नित्यं भक्तिसमन्विता ॥ पूजया मास विधिवत् कोटिलिं
गं तत्र पुष्पधूपदीपान्नभक्ष्यकैः ॥ प्रदक्षिणनमस्कारस्तोत्रगीतादि
गते तत्र मकूरारव्यो महाबलः ॥ वसिष्ठेनाप्तविद्यस्तु शंकरस्य प्रसादतः ॥ गु
रोराज्यप्रसादतः ॥ गुरोः प्रसादात्परमां लवणांबुनिधेस्तीरे कारयामास प
त्या कुः तां पुरीमलकोपमां ॥ तस्मिन्पुरे निवासं च कृत्वा धर्मेण भुज्यतः ॥ रा
शिवभक्तिपरायणः ॥ इति श्रीस॰ प्रथमोध्यायः ॥ स्कंद उवाच ॥ रक्षां
युर्भाति हव समाः ॥ कदाचिदागतः श्रीमान्कश्यपो मुनिसत्तमः ॥ तम्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

कासनादिभिः॥मयूरास्त्वामहावीर्यैः भक्तिभानन्ततः स्मृताः॥पूजित
श्यपस्सदा॥धर्मसारसमुदारांगं हेतुपूर्वमिदं वचः॥कश्यप उवाच॥र
त्रयोविनिपातिताः॥पालिताश्च प्रजाः सर्वाः श्रीमल्लक्षणैव पूजिताः॥यत्र
स्ति द्विजाग्रणीः॥यत्र यज्ञक्रिया नास्ति न तत्र दिवसं वसेत्॥यत्र धर्मक्रि
शुभा॥भारतस्य कथा नास्ति न०॥यत्र वैवाहिकी नास्ति यत्र नास्ति गुरो
स्ति न०॥यत्र शैवी कथा नास्ति यत्र देवी कथा शुभा॥यत्र पौराणिकी नास्ति
स्ति गाथापत्यकथा तथा॥यत्र पाशुपता नास्ति न०॥यत्र संध्याक्रिया न
था॥यत्र मंत्रक्रिया नास्ति न०॥यत्र गोःपूजनं नास्ति यत्राश्वत्थनिषेवणं॥
भक्ति हीना यथा नारी गुणहीनं यथा धनं॥मातृहीनो यथा बालः देहहीनो
यथा रात्रिः फलहीनो यथा तरुः॥जलहीनं यथा कूपं जनहीनं यथा ग

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स्कं॰मा
२

नामंत्रहीनोयथाध्वरः॥तथाहिविप्रवर्यैश्चहीनाभूर्नैवशोभते॥इ
खिन्नमुखांबुजः॥करांजलिपुटोभूत्वाविनयोवाक्यमब्रवीत्॥राजउ
कृपालोभक्तवत्सल॥किंकरोमिक्वगच्छामिकागतिर्मेमसुव्रत॥कथं
कथंसुराः॥कथंयज्ञादिकंकर्मभविष्यतिसुरार्चनं।इतिभूपवचःश्रु
उवाचपरमप्रीतःभूपतिंप्रांजलिस्थितं॥कश्यपउवाच॥गच्छतातत
प्रभो॥अहिछत्रमितिख्यातंविप्राणांचनिवासनं॥सत्वरंगच्छनरपुं
त्रषट्कर्मनिरताःसर्वशास्त्रविशारदाः॥ब्राह्मणाःबहवःसंतितान्नान
काश्यपःश्रीमान्ययौगोदावरींप्रति॥ततोन्नृपतिश्चाईलः॥धैर्यम
नगराच्छीघ्रमहिछत्रंस्वयंययौ॥तत्रस्थितान्द्विजवरान्वेदवेदांगपा
न्द्वांतान्ददर्शामितविक्रमः॥तेषांमध्येद्विजश्रेष्ठाःकश्चिद्विष्णशर्मै

वस्थापितं तीर्थं गोरक्षं च कुमारिजं ॥ रामकुंडं स्कमध्यस्थं प्राचीसिद्धिं मन्को गुणोपमं ॥
एवं क्षेत्रं महादेवि भ्रमार्गवेण तु मीलितं ॥ तन्मध्ये च कृतो वासः पर्वते चारुमस्तके ॥ तुरंगके
भ्राथयज्ञार्थमनेन मंत्रिताः सर्वब्राह्मणाः ॥ नागताः स्वयः सर्वे क्रोधितो भार्गवो मुनिः ॥
मया न्द्रतनकर्ता से क्षेत्रं नूतनमीलितं ॥ ब्राह्मणा नागताः सर्वे तेषां मे किं प्रयोजनं ॥ ब्राह्म
णा नूतना कूर्मः एवं चिंतामनुग्रहीत् ॥ सूर्योदये तु स्नानार्थं गतः सागरदर्शनात् ॥ चित्ता
स्थाने अकस्मात् आगतांश्च ददर्श ह ॥ का जातिः कश्च धर्मश्च कस्थाने चैव वासनं ॥ कथ
स्वच संस्थाप्य कारणं तस्य विद्यते ॥ कैवर्त उवाच ॥ जातिं पृच्छसि हे राज जातिः कैवर्ति
व ॥ सिंधुतीरे कृतावासाः व्याधधर्मविशारदाः ॥ तेषां षष्टि कुलं कृत्वा पवित्रमकरो
ब्रां लब्ध्वं तस्य दत्वा च सर्वविद्यास्कृत्लक्षणं ॥ चितास्थाने पवित्रत्वाच्चित्पावनं उ
कृताः ॥ सर्वकाले स्मरन्मां च औक्तार्यार्थ आगतो स्म्यहं ॥ एवं च आसिषं तस्य दत्वा

चैव तु भार्गवः॥ आगतो आलयश्चेष्टे त्रैलोक्याधिपतिः प्रभुः॥ कृत्वैवं दूतनं विप्रं
त्रा छितस्य सः। चतुर्देश गोत्र कुलास्थापिताश्च तुरंगयोः॥ सर्वे गौरववर्णाश्च
त्राश्च सुदर्शनाः। सर्वविद्यानुकूलाश्च भार्गवस्य प्रसादतः॥ गते बहु दिने दे
व स्वकार्ये कृतये स्थिताः। कुचोद्यं चैव मादाय स्वामिबुद्धिपरीक्षणात्। अकार्यं कुरु
ते कार्यं स्मरणो भार्गवो मुनिः। आगतस्तत्क्षणादेव पूर्वेश दृष्ट्य कारणात्॥ तत्रैव दृ
श्य तेन त्वसं क्रोधितश्च जगद्गुरुः॥ शापितास्तेन ते विप्रा अत्यल्पो सिकुंभो घ कृतं॥ शापं
च प्राप्य से तस्मात्कुचोद्याच्च दरिद्रता॥ सर्वत्र शेवाकतोरः इदं निश्चय भाषणं॥ इति
हासमिमं देवि तत्र वाग्रे कथितं मया। चित्पावनस्य चोत्पत्तिरिदं चैव तु कारणं॥ संत्याद्रि राम
च तत्लेश्रामं चित्तपोवन नामतः। तत्रैव स्थापिता विप्राः यावच्चन्द्रो दिवाकरः॥ पश्चात्परं २
शुरामेण आनीता दश को मुनिः। त्रिहोत्रावासकारी च पंचगौडांतरोय दा॥ गोमांच

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

ले स्थापितास्तैः पंचक्रोशी कुशस्थली ॥ भारद्वाजः कौशिकश्च वत्सकौंडन्यकश्यपाः ॥ वसिष्ठो
जमदग्निश्च विश्वामित्रश्च गोतमः ॥ अत्रिश्च दशासप्तर्षयः स्थापितास्तत्र एव हि ॥ ५० ॥ श्राद्धार्थं वै
वयज्ञार्थं भोजनार्थं चकार तं ॥ मध्ये ग्रामे कुशस्थल्यां कदली नाम तत्पुरे । तस्यां देवा म
हाश्चेष्ठास्ति होत्रपुरवासिनः ॥ आनीता भार्गवेणैव गोमंतारव्य स्वरूपवर्तते ॥ मांगिरीशो महादे
वः महालक्ष्मी च म्हालसा । शांतादुर्गा च नागेशः सप्तकोटेश्वरः शुभः ॥ तथा चंद्रकादे
वा आनीता भार्गवेण तु । भक्तकार्यार्थितत्रैव संस्थितश्च जरद्गुरुः ॥ इतिहासं मया प्रोक्तं सर्व
धर्मपरायणं ॥ मनुष्वतां पादमात्रेण गंगास्नानफलं लभेत् ॥ ५५ ॥ इति श्रीस्कंदपुराणे
संह्याद्रिखंडे शूर्पीकारक्षेत्रमहात्म्ये चित्पावनोत्पत्तिर्नाम प्रथमोध्यायः ॥ ॥ स्कंद उवा
च ॥ ॥ महादेव विरूपाक्ष भक्ताभीष्टप्रदायक । कथयस्व महादेव काराष्ट्रब्राह्मणोद्भवं ॥
॥ महादेव उवाच ॥ शृणु पुत्र प्रवक्ष्यामि इतिहासं पुरातनं ॥ काराष्ट्रदेनाम शौर्दैस्तिदश

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

 योजनविस्तरात्।वेदवत्याश्चोत्तरे तु कोइन्नासंगदक्षिणे॥कराष्ट्रनामदेशश्च दुष्टदेशः
 प्रकीर्तितः।सर्वलोकाश्च कठिणाः दुर्जनाः पापकर्मिणः।तत्रोत्रजातो विप्रश्च काराष्ट्र इतिनाः
मकः।पापकर्मा महानष्टो व्यभिचारसमुद्भवः।कराष्ट्रास्थिषु योगेन रेतःक्षिप्तं विभ्रासकं
तेन तस्य समुत्पत्तिर्जाता वै पापकर्मणा॥तद्देशमातृका देवि महादुष्टा कुरूपिणी॥तस्याः पू
जायदा सद्ब्राह्मणो बलिदीयते।स्वदेशगोत्रजो नष्टो ब्रह्महत्यां करोति च॥न कृता येन सा
हत्या कुलं तस्य क्षयं व्रजेत्॥एवं तस्याः वरं हठ्ठा दीयते च पुरातनं॥तस्य संसर्गमात्रेण सचै
लं स्नानमाचरेत्।तस्य देशांतरे वायुर्नगृह्या योजनत्रयं॥केवलं विषमाप्नोति पातकं अ
तिदुस्तरं॥१०॥॥स्कंद उवाच॥किं गोत्रं च कथं जाताः किंनाम ग्रहणादपि॥कथय स्व महा
देव सर्वमेव यथास्थितं॥ ईश्वर उवाच ॥पुनीश मत्रिगोत्रं च कौशिकं वत्सहारितं।शांडिल्यं
चैव मांडव्यं देवराजस्य दर्शनात्।एवं सप्तर्षिभ्यः प्राप्तानि गोत्राणि तदनुग्रहात्।संवत्सरेम

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

हाहीनोब्रंसहत्यांकरोतिच॥सर्वकर्मबहिष्कृश्चैव सर्वधर्मबहिष्कृतः।सर्वैते नगराद्बाह्याः
स्पर्शास्पर्शनकारयेत्॥तस्याः देव्याःरुतोयज्ञःसर्वत्र विजयप्रदः।सा देविबंहितंत स्यैद
दाति सर्वसिध्ययेे॥अद्येअद्य दीयते मां ब्राह्मणाश्च स्कलक्षणाः।विशेषतश्च जामाता अथ
वा भगिनी स्कृतः।तन्मध्यगास्त्रयो विप्रा पद्या येनाम धारकाः।पदमात्रं तुगायत्रीपा नगाः कों
कणस्थिताः॥संस्थाद्रिमस्तके भागे योजनं च चतुर्भवेत्।शतयोजनविस्तीर्णः कोंकणोना
म नाम तः।देशाश्च केवलोनष्टश्चं शत्वजनशोवितः।तत्रैव वासकर्तारो पद्ययो ब्राह्मणास्त्रयं
श्राद्धे वामौंजिकर्मवा मांगल्ये वास्तकर्मसु॥आगताः पद्ययो विप्राकार्यनाशो न संशा
यः॥२०॥वर्जयेत्सर्वकार्येषु सर्वधर्मेषु वर्जयेत्॥चंडालाब्राह्मणा एव नगरप्रीयाश्च तज्जलं
रमेकोंकणजा विप्रादुष्टदेशसमुद्भवाः।आचारहीनादुःशीलाः सर्वकार्येषु वर्जयेत्।उत्त
मं चैव ब्राह्मण्यं मध्यदेशाद्द योरपि॥नर्मदादक्षिणे तीरे कृष्णायाश्चैव उत्तरे॥तन्मध्ये

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

चसमानस्यात्तुंगभद्रोत्तरे तथा॥ ततोसर्वं यथा दोषं नात्र कार्यो विचारणा॥ दशयोजनहे
पुत्रकराष्ट्रं देशादुर्धरं॥ तन्मध्ये पंचक्रोशं च वारणास्याधिकं च यत्॥ नाम्ना कोल्हापुरं क्षेत्रं
देव्या लक्ष्म्या च निर्मितं॥ तत्क्षेत्रं च महापुण्यं दर्शनात्पापनाशनं॥२५॥ तत्क्षेत्रे सप्त यः स
र्वे ब्राह्मणा वेदपारगाः॥ तेषां दर्शनमात्रेण सर्वपापक्षयो भवेत्॥ तत्क्षेत्रं केवलं पीठं महा
लक्ष्म्याश्च सत्तम॥ केवलं कविला संच महादेव्याः प्रसादतः॥ तत्रैव ह्यागतो देवो विश्वेश्व
र जगत्प्रभुः॥ अष्टषष्ठिश्च तीर्थानि तत्रानीतानि यत्नया॥ तत्रस्थानेगतः साधुः स्नात्वा पी
त्वा च तज्जलं॥ ब्रह्महत्यादिकं पापं विनाशयति निश्चयं॥ नानाविधाश्च देव्यश्च तिष्ठंति
तत्र देवताः॥ मर्त्यलोके महासेन कविला सपुरी श्रृणु॥३०॥ तत्र रुद्रगया पुत्रः कुर्वंति श्रा — राम
द्धतर्पणं॥ तेषां च पितरः सर्वे उत्थरंति न संशयः॥ तस्य चोत्तरदिग्भागे रामकुंडं व्यवस्थि — ५
तं॥ तस्य दर्शनमात्रेण सर्वपापक्षयो भवेत्॥३२॥ इति श्री सं॰ शर्पों॰ कराष्ट्रोत्पत्तिनामे

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

द्वितीयोध्यायः॥ सूतउवाच ॥तदोपरिच स्कंदो सौ पुनःपृच्छां करोतिच॥मांगि
रीशंमहादेवोकथंमहात्म्यमुत्तमं॥ महादेवउवाच ॥शृणुपुत्रप्रवक्ष्यामिकथांश्रे
ष्ठांपुरातनां॥मांगिरीशःपर्वतश्च पूर्वदेशोत्रिहोत्रतः॥तत्रैवस्थापितंलिंगंपूर्वंब्रह्मेनस
त्तम॥मांगिरीशंनामतस्यविख्यातंभुवनत्रये॥ स्कंदः ॥कारणंचकथंजातंस्थापित
श्चजगद्गुरुः॥भक्तानांचहितार्थायतत्सर्वंसगुणंवद॥ ईश्वरउवाचपुर्वंकृतयुगेपुत्र
ममाज्ञासविरिंचतः॥पृथ्वीकर्तृत्वसिध्यर्थंसर्वमेवयथाविधि॥५॥ततोविरिंचिनाक्ल
कॢप्तामहीसर्वायथोचिता॥सर्वग्रहस्थसंभूतातेनसाविलयंगता॥ततस्तांब्रह्मणश्रे
ष्ठोपुनःपृथ्वीकरोतिवै॥अर्धंअनाथसंभूतमर्धमेवपरिग्रहः॥पश्चात्ममाज्ञयाविष्णुः
पुनरेवलयंगतः॥ततोविरिंचिदेवेनतपस्तप्तंत्रिहोत्रकान्॥मांगिरीशप्रसादतुकः
मोधीनंजगत्कृतं॥येनैवयत्कृतंकर्मतदेवंतस्यजायते॥एवंमनोगतःपृथ्वींध्यांसर्वेषा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

सं· स्था· मेवनिश्चयः॥१०॥पूर्वं पुण्यविभवं पुराविदः कर्म दैवमिति संप्रचक्षते॥उद्यमेन क्रिय
उपार्जितं यथावांछितं फलति चैव प्रतिज्ञा॥यथा एकेन चक्रेण रथस्य न गतिर्भवेत्
६ तथा पुरुषकारेण न देवं चैव मंछति।सिध्यति॥आज्ञां शिरसि धृत्वा च कृत्वा भक्तिं सदाशि
वे॥तेन मांगिरिषं भक्त्या यावच्चंद्रो दिवाकरः॥सर्वे ते ऋषिसंभूताः ब्राह्मणा दशगोत्रजाः॥आनी
ता भार्गवेणैव शूर्पाकारे कुशस्थली॥कर्माधीनं जगत्सर्वं कृष्णत्वा विष्णुर्महाज्ञया॥एवं निर्मा
णिता पद्धी कृष्णपुत्रयथोचितं॥ब्रह्मणा स्थापितं लिंगं मांगिरीशं महाद्भुतं॥पर्वते सप्त
स्तत्र देशे त्रिहोत्रपूर्वके॥स देवं ब्राह्मणानां तु तद्देशे वसतां सदा॥ब्रह्मणा कथितं तेषां भक्ति
युक्तेन साधयेत्॥एवमाज्ञां शिरे धृत्वा कृत्वा भक्तिं सदाशिवे॥तेन मांगीरिशं भक्त्या यावच्चंद्रो राम
दिवाकरः॥ते च ऋषिकुलसंभूता ब्राह्मणा दशगोत्रजाः॥आनीता भार्गवेणैव शूर्पाकारे कु ६
शस्थले॥तदर्थमानिता देवाः गोमांतास्य सकपर्वते॥एवं पुत्रस्य खाशीन देवोत्पत्ति निश्चजाय

ते॥सू०॥देवोवीर्यवंतश्च भक्ताभीष्टप्रदायकः॥स्मरणाद्धरतेविघ्नंसत्यंसत्यंवदाम्य
हं॥महालक्ष्मीमहादेविजगन्माताचह्यलसा॥शांतादुर्गामहामायानागेशोत्यन्यदेवताः
एवंचदेवताःपुत्रआनित्वाभार्गवोमुनिः॥त्रिहोत्रसवासकर्तारःब्राह्मणाश्चकृताःपुरा।
चंद्रतीर्थंमहातीर्थंतीर्थंभास्करनामकं॥पद्मतीर्थंमरण्यंचवायुतीर्थंतथैवच॥मुनेगो
माचलेतीर्थंतीर्थमिंद्राभिधंशुभं।हरिश्चूडामणिंतीर्थंमहापुण्यकरंस्मृतं॥गंगायामध्य
मेभागेद्वीपवत्यांचक्षेत्रके।क्रोशाद्द्वयंचविस्तीर्णंकेवलंपुण्यवर्धनं॥तत्रैवस्थापितंलिं
गंरुषिसत्तमेनसत्तम।सप्तकोटेश्वरंनाम्नाभक्तानांपालकोहरः।धातूनांचैवलिंगंचसप्त
धातुस्तुनिश्चितं॥दर्शनान्मुच्यतेपापंस्पर्शनान्मोक्षमाप्नुयात्।जवाधिकंचकेदारंवीर्य
वंतंमहाद्भुतं॥भक्ताभीष्टस्यकार्यार्थंस्थापितंपृथिवीतले॥प्रत्यक्षंभगवान्रुद्रोवसतिस्व
तएवहि॥महासेनमहाबाहोश्रृणुकैवल्यजाकथा॥पर्वतेनमहाश्रेष्ठोब्राह्मणोचध्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

नामकः॥तस्यकन्याअसनिष्ठापापिष्ठीव्यभिचारिणी॥तस्याःसर्वेस्थितेविप्रैर्वात्यत्वंचैव
दीयते॥वीतरागेनसानारीशिवालयमवासयत्॥तत्रैवगायनंनित्यंकृत्वारात्रिदिनान्यपि
संतुष्टश्चमहादेवःसर्वमिष्टंददामिते॥एवंलिंगेभवद्भ्यःकृपसन्नोमहेश्वरः॥ततस्त
स्याःप्रपातस्याःददौसायुज्यमुत्तमं॥एवंतस्यवचःश्रुत्वाज्योतिर्निर्गतांगता॥तज्ज्योति
र्मिसितंज्योतिसायुज्यपदनिश्चलं॥तत्रस्थानेस्कंदवासीनःगीतवाद्यनिरंतरं॥प्राप्नोति
विपुलान्भोगान्महादेवप्रसादतः॥इतिहासंपुरातन्यंतवाग्रेकथितंमया॥महापुण्य
करंश्रेष्ठंकथासर्वत्रदुर्लभा॥पादमात्रंपठतियःश्रृणोतिचकथोत्तमं॥महापुण्यंभवे
त्तस्यामहारुद्रप्रसादतः॥ इतिश्रीस्कंदपु॰गोमांचलमहात्म्येंनामत्रतीयोध्यायः॥
॥३४॥ ॥स्कंदउवाच॥ ॥विश्वेश्वरजगन्नाथत्रैलोक्यादिमहेश्वर॥भूतभव्यं
भविष्यंचसर्गस्थित्यंतकारक॥सर्वाःकथाःजगन्नाथश्रुताःतवप्रसादतः॥दशगोत्र

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

कराविप्रास्त्रिहोत्रपुरवासिनः॥आनीताभार्गवेणात्र स्वकार्यार्थस्य हेतवे॥तदुत्प
त्तिं महाशंभो कथयस्व सविस्तरं॥ महादेव उवाच ॥शृणु पुत्र महाश्रेष्ठ किं यो
गाश्चकथं स्थिताः॥ब्रांह्मणा दशगोत्राश्च कुलं षष्टिचतुः स्मृतं॥कुशस्थल्यां कदल्यां
च गोत्रत्रयमुदाहृतं॥कौत्सं वत्सं च कौडिन्यं गोत्रं दशकुलान्वितं॥एते त्रिगोत्रजा विप्रा
उत्तमा राजपूजिताः॥स्मृदर्शनाः सदाचाराश्चतुराः सर्वकर्मसु॥मठग्रामे वेरणे च कु
हस्थल्यां चलोटलि॥एवं चतुर्षु ग्रामेषु षट् षट्कर्म उदाहृतं॥चूडामणौ महाक्षेत्रे
कुलानि दश एव हि॥स्थापिताश्चत्र यो देवा भार्गवेण जगत्कृता॥द्वीपवत्यां चाष्टकु
लं स्थापितं च यथाविधि॥गोमांचले मध्यभागे किर्वंतश्चैव ज्योतिषी॥स्थापिता द्वा
दश विप्रा पंचक्रोशस्य मध्यतः॥एवं षट् षष्टिका विप्रा स्थापिताश्च परस्परं॥१०॥
कुलं द्वादशकं पुत्र स्थापितं द्वादशे पुने॥एवं विस्तारितो वंशास्त्रिहोत्रावासकारि

स॰ व्या॰ णां॥अनुलोमादिकोवंशःप्रतिलोमश्चकथ्यते॥ब्राह्मणाःक्षत्रियाःवैश्याःशूद्राश्चैवानुलो
मजाः॥प्रतिलोमाःषट्कषट्कंचित्तरंजकणुमेप्रिये॥ब्राह्मणात्क्षत्रियाभूतःअंबष्ठइतिनाम
८ तः॥वैश्याशूद्रस्त्रियांजातोसूतमागधइत्यभूत्॥अनुलोममिदंभूतंप्रतिलोममिमंशृणु
॥ब्राह्मण्यांक्षत्रियात्पुत्रोअर्गरोनामनामतः॥शूद्रधर्मादिकंन्यूनंनटभट्टादिकेवलं॥ब्राह्म
ण्यांवैश्यसंभूतोजातःकैवर्तकश्चसः॥व्याधधर्मोमहानष्टअंत्यकौर्यमितिस्मृतः॥ब्राह्मण्यांशू
द्रसंभूतोसर्वचंडालएवहि॥सएवनगराद्बाह्यःसर्वधर्मबहिष्कृतः॥तस्यस्पर्शनमात्रेण
सचैलंस्नानमाचरेत्॥नगृण्हीयात्तस्यभिक्षांस्पर्शोस्पर्शनकारयेत्॥ पार्वत्युवाच ॥
गोळकंकुंडगोलंचवैदिकंचैवस्थानिकं॥तस्यसर्वस्यहेनाथकथमुत्पत्तिरीश्वर॥ ईश्वरउ राम
वाच॥ब्राह्मणीविधवानारीव्यभिचारेणगुर्विणी॥गोलकःसचतत्पुत्रःशूद्रवद्धादिकेव ८
कं॥२०॥ब्राह्मणस्ययदापुत्रीजाताद्वादशवार्षिणी॥तस्याविवाहंकृत्वायतत्पुत्राअ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

त्नुगोलकाः॥ब्रांह्मणीविधवानारीपुनरुद्वाह्यतस्कृतः।।सकुंडगोलकोनामसर्वधर्मब
हिःकृतः।।स्वपतित्यागिनीनारीनीतादेशेतुहरतः।तस्यापुत्रोयदाजातोरंडेयइतिनाम
तः।।कुंडगोलकादिअधमाःसर्वधर्मबहिष्कृताः।।रंडेयश्चैवनामाश्चत्सर्वेअपित्यक्तजितः॥
॥यदागुप्तपराज्ञाताव्यभिचारस्कृसंभवाः।वर्णसंकरजानाम्नादशगोत्रविनाशनाः।।सं
करोनारकीचैवकुलघ्नश्चैवजायते॥पतंतिपितरोह्येषांलुप्तपिंडोदकक्रियाः।।तत्रापिचै
वपांचालामायामनुजनाटकाः।शिल्पिकाःस्वर्णकाश्चैवपांचाल्यश्चैवउच्यते।।कुंभकारीच
पांचालोयदाप्रतिग्रही द्विजः।।दशकुलंपातयेत्सअधःपातोनसंशयः।।नटाश्चरजकाश्च
बुरुडाचर्मकारकाः।।अतिशूद्राश्चपंच्यमल्लाचंडाल्लातेषांस्पर्शोनचोचितः।।षट्कर्मे
निरताविप्राक्षत्रियाश्चत्रिकर्मजाः।।वैश्यश्चद्रास्तांत्रिकाश्चसर्वेशास्त्रेषुनिर्णिताः।।३०।।
तथापित्यंतकानांतुनास्तिधर्मश्चकर्मच।।इदंपुत्रप्रवक्ष्यामिकथांलोकस्यकाम्यया॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं. स्था. क्षत्रियाद्वैश्यसंभूतो मार्त्तीं इ इति नामतः॥क्षत्रियाच्छूद्रसंजातो उग्रनामा प्रकीर्ति
तः॥वैश्यायां शूद्रसंभूतो अरंडा इति नामतः॥शूद्राच्च वैश्यजातीयो ग्रापकीलशा इत्यपि॥
९ एवंजातीश्च विविधा द्वीपांते विविधा अपि॥नवखंडसप्तद्वीपपृथ्वी देशसमाकुला॥जंबु
द्वीपं च शाकं च शाल्मली प्लक्षमुच्यते॥कुशक्रौंचं महाद्वीपं पुष्करं द्वीपमुच्यते॥सप्तद्वी
पयुता पृथ्वी नवखंडसमाकुला॥नारकासीतु दशमं खंडं विंध्याचलाग्रतः॥यवाष्टमंगुलं
प्रोक्तं चतुरंगुलि मुष्टिका॥षट्मुष्टिश्च भवेद्धस्तः हस्तचत्वारिकं धनुः॥द्विसहस्रधनुः
कोशः चतुःक्रोशं तु योजनं॥शतयोजन भवेद्देशः देशचत्वारि मंडलं॥शतमंडल भवेत्खं
डं नवखंडाच मेदिनी॥तत्रापि योजनशतं रामखंडं व्यवस्थितं॥तत्रापि योजनं सप्तवर्त राम
ते कोंकणाह्वयं॥तत्र कोंकणजा विप्राः कथिता सर्व एव हि॥नर्मदायाश्च कृष्णायाः दे ९
शो मध्यः प्रकीर्तितः॥तत्रैव वासकारी च भूदेवः केवलो भवेत्॥५॥तथापि पूर्वदेशे

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

चह्यंतर्देदाश्च जातयः॥केवलं शिवभक्ताश्च सर्वबुद्धिविशारदाः॥तत्रैवोत्तरदिग्भा
गेउत्तमाक्षेत्रराजसाः॥सर्वेलोकामहांतश्च ममभक्ताश्च केवलं॥तस्यास्तु पूर्वभागेचत्रिहो
त्रपुरपट्टनं॥तत्रवासकरो विप्रो केवलंदेवएव हि॥तस्यपश्चिमभागेचगौडदेशस्तुजा
यते॥मानवास्तत्रलोकाश्च मोराजसाश्चप्रकीर्तिताः॥४५॥अन्यत्रराक्षसाःपुत्रअभ
क्ता निर्दयाजनाः॥पुरेवानगरेवापिलोकाश्चसुभगाअपि॥कर्णाटो निर्दयश्चैवकों
कणश्चैवनिर्दयः॥तैलिंगाद्राविडाश्चैवदयावंतोजनाभुवि॥पंचक्रोशेचविविधाआ
चाराविधिवत्स्थिताः॥भाषाश्चविविधाज्ञेयाःसर्वत्र इतिवर्तते॥नानाविधाश्चमार्गाभ
क्तिश्चैवयथाक्रमं॥एवंभक्तिविचारश्च नात्रकार्योविचारणा॥कतिचिद्विष्णुभक्ताश्च
शिवभक्ताअनेकशः॥पाषंडाविविधाशाक्ताः सौरागाणेशपूजकाः॥५०॥कतिचिद्गुरु
भक्ताश्चविनामागधधीरणाद्॥कलौतुविविधाधर्माः केवलंभक्तिनाशकाः॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स० ह्या० एतदग्रेभवेत्पुत्रःसर्वधर्मंचलोपयेत् ॥ पाषंडाश्चैववर्धंतेम्लेछलोकस्यनाशनात् ॥ स
जेत्सउत्तमंधर्मंदुष्टरवडुराग्रहः ॥ इतिनष्टंभवेत्पुत्रसत्यंसत्यंवदाम्यहं ॥ तन्मध्येदुष्टक्षे
१० त्राणिदुष्टलोकविशेषतः ॥ इदंभविष्यंकथितंअग्रेभवतिएवहि ॥ ५४ ॥ ॥ इतिश्रीस्कं
दपु० संह्याद्रिखंडेब्राह्मणोत्पत्तिव्यवहारोनामचतुर्थोध्यायः ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥
हेरंबनीश्वरंनत्वाभ्रातृतातंजगद्गुरुं ॥ जातिनिर्णयवाक्यानांसंग्रहःक्रियतेमया ॥ वि
ष्णोर्ब्राह्मणजातिःसन्तुजज्ञेब्रह्माचतुर्मुखः ॥ वायाद्याःक्षत्रियाःप्रोक्ताःवैश्यावैश्रवणा
दयः ॥ यमाद्याःशूद्रकाःप्रोक्ताःसनकाद्याश्चनैष्ठिकाः ॥ दुर्वासाद्यास्तुयतयोमन्वाद्याश्चगृ
हिणोमताः ॥ वैराग्यपरिपाकेचवैन्याद्यावनगाश्रमाः ॥ देवाअपिचतुर्वर्णाःचतुराश्रम राम
भागिनः ॥ मर्त्यास्वर्गापवर्गविकारवयणोश्रमविभागिनः ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियाःवैश्याःशूद्रोवर्ण ३०
चतुष्टयं ॥ द्राविडाःपंचगौडाश्चदशब्राह्मणजातयः ॥ गौडाश्चैवशतंपंचविविधाधर्म

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

चारिणः॥ गांगेयास्तीर्थराजानो गंगातीर्थनिवासिनः॥ अयोध्यायां भवा विप्राः अंतर्वेदिग
ता अपि॥ कान्यकुब्जा गजन्नाथ तथा जापन्नगा अपि॥ प्रभासाभाल्लवाव ल्काः अन्योन्यं ते वि
भागिनः॥ माल्लवास्तौलवाश्चैव तथा सोगंध्यवासिनः॥ शौल्का हैवापर्वताश्च पद्याः शैव्याः स्फ
राष्ट्रगाः॥ आवंत्याः कांचिगाश्चैव गोमंततीरवासिनः॥ बादराः सिंधुजाश्चापि तथा वैभांडका
द्विजाः॥ १०॥ देवर्षयश्च जाताश्च तथा संकरजातयः॥ कृमुका देवलाश्चैव कांबोजा आंध्रका
द्विजाः॥ एकवेदा द्विवेदाश्च त्रिचतुर्वेदका अपि॥ मांसादा मद्यपा विप्राः गोविंदपुरवासिनः॥
कोंकणा नामकल्माणाः ब्राह्मणा वेदपारगाः॥ सारस्वतास्तथा विप्राः मध्यदा इति कीर्तिताः॥
ते वेदशाविधा प्रोक्ता पूर्वापरसमुद्रगाः॥ शुद्धा विद्यास्तथा सिद्धा कापैंड्राभितचारिणः॥ त्रेय
णाः कौशिका नर्वावडिकाल ज्जल्का काइति॥ नैगमाः करपष्ठाश्च तथा प्रेतविलासिनः॥ १५॥ ब्रां
ह्मण्यां यवनाज्जाताः कुंडगोकाकिनस्तथा॥ न विश्वस्याः षडेवैते विश्वासान्घातयंति यत्॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं॰ स्था॰ प्रभासेबलयात्रायांसर्वेषांसंगमोसम्भूत्॥सर्वैःसंपूजितोरामोषड्जैतानान्वगम्यत॥
आचारत्यागिनोविप्राःयोनिसंक्रमतोवराः॥वेदोक्तकर्ममार्गस्था॥अनाचारविवर्जिताः॥ब्रा
११ ह्मणाइतिविज्ञेयाःब्राह्मणीयोनिमाश्रिताः॥गायत्रीमुख्यतोमूलंवैश्वामित्रीतुनःकृतं
तत्राधिकारिणोयेवैतेवैविप्राःप्रकीर्तिताः॥अनाधिकारिणांविप्रशब्दोनोमार्गवैरितः
॥२०॥कारुकाणांचसंस्कारेसैवगायत्रिसंज्ञिता॥आचारत्यागिनःकेचित्सत्कर्मत्यागिनः
परे॥वि॥का॥गुणाहारिणोविप्रास्तेषांशास्तायमस्स्वयं॥अन्नादिसर्वतोग्राह्यंदानादाने
विभागकः॥अर्पइत्याहशौसम्यक्गुरूपदेशपूर्वकं॥सन्मार्गस्योपदेष्टारःस्वयंसन्मार्ग
शालिनः॥उन्मार्गप्रतिहर्तारोगुरवस्तेसमीरिताः॥सन्मार्गमुपदेष्टारःस्वयमुन्मार्गवर्तिनः राम
तस्कराइवनिग्राह्यानिर्वास्याविषयाद्बहिः॥उक्तंनागररवंडेचगुरूणांचरितंमहत्॥२५॥ ११
जातीनांनिर्णयश्चापिधर्माधर्मविवेचनं॥भक्ष्याभक्ष्यविशेषाश्चपात्रापात्रविमर्शनं॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

ध्या:गुणग्राही भवेज्जनः॥४९॥एकज[illegible]जनाः केचित् नैकजन्याःपरे[illegible]नाः संकीर्णबु
द्धयः केचित् यो[illegible]निसंकरकारिणः॥दोषानेव [illegible]चिन्वंति पातकं ह्यत्र कारणं॥गरदा ब्रा
ह्मणाः केचिद्दिवा[illegible]स्यच कंटकाः॥वृत्तिच्छेदकराः केचित् परदोषावमर्द्दि[illegible]॥एवं जना बहु
विधाः दोषवान्तै[illegible]॥एक[illegible]छ्रादिरुछ्राद्यत्रिचतुःकृच्छ्रकाःपरे॥[illegible]कृकूर्चा द्विकू
र्चाश्च बहुकूर्चा नुकूर्चकाः॥मंत्रवादरताः केचित् लोकोपहृतहेतवे॥[illegible]र्जनसंप
न्नाः कृतज्ञा[illegible]इव द्विजाः॥५०॥लोकान्द्विषंति धर्मज्ञा गरदा लोकगर्हिताः॥कूट साक्षि
प्रवक्तारः स[illegible]स्ताद्दृषेषु च॥पापपक्षाकुलो लोकाः सदोषा दोषवाहिनः॥न तैः सह व
सेत् श्रीमान्नाव[illegible]येत कर्हिचित्॥अनंता गणशो दोषा उदाहर्तुं न च क्षमाः॥कृच्छ्रेषाम
पि मंदानि का[illegible]मपरिवेदना॥ग्रामे ग्रामे दुराचाराः लोकाः संति ह्यनेकशः॥[illegible]मं महांतमा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

बीजायत्क्रमइस्कविवानुबुधः॥ वर्णावरजनिंद्दष्ठ्वा लोकास्तेऽपि थ्यमुद्यताः॥ यमोपिपापिनांशा
सं॰ ग्रा॰ स्ताकर्माकर्मविकर्मणां॥ सनकादिप्रजायाश्चसन्नाद्दष्टमथोविपत्॥ इंद्रशिष्टाजातयस्त
१४ पापांडाइतिकीर्तिताः॥ विश्वामित्रोगर्गजाश्च आभिरांसाइतिरिताः॥ काश्यपाज्ञाजगणाः
सर्वेनानाजातिविभेदतः॥ विभिन्नकर्ममतयोः नानाभावाश्च कलौयुगे॥ भविष्यंतिन
चापेषां सर्वसंबंधितापवेत्॥ दृश्यता कुलधर्माश्च संतितेषांपृथक्पृथक्॥ ८०॥ नपा
ता॥ चानिववैयाद्यं विद्वद्भिः समुदीरितं॥ वैद्याद्यांद्धस्विवेनाः कंसश्चागाडुशंमतिं॥ केचिद्वे
पापसमुत्पन्नाः केचित्कुंभाच्चसंभवाः॥ पंण्याकाश्चिद्गजंगाश्चकरादंनेंद्रजलादपि॥ जा
ताजनाः ननद्वंशाः निंद्यामूलंतुयोग्यता॥ सद्वंशाजा अयोग्याश्च निंद्यायेवनसंशयः॥
धनुर्वंशाविशुद्धोपिनिर्गुणःकिंकरिष्यति॥ योग्योदुर्वंशजातोपि सशतेसर्वसज्जनैः॥
दी मुक्ताकस्तूरिकाग्निभुक्तिमार्जारजांन्यपि॥ देवादिसर्वभोग्यानि योग्यतेवात्रकार राम
णं॥ योग्योजनउपादेयोसाजोयोग्यः सदेवहि॥ योग्ययोग्यसमन्विषन् स्वस्मिन्ने १४
वहिसर्वदा॥ ८५॥ जलौकासनसंसकारकं पिबतिनाम्रतं॥ एवंभावाजनासर्वेदोषाम
स्त

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

तीमुख[illegible]र्थेः॥ ततोभवत्सभगवान्विप्रैस्तैःकश्यपादिभिः॥ प्रार्थितोरेणुकायांचजामदग्न्यो
महोज्व[illegible]ः॥ भार्गवोरामइतिसः तपश्चक्रेसमाहितः॥ कैलासाद्रौशिवस्थानेतुष्टेनतपसा
तदा॥ दत्तंचपरशुंचैवरामः परशुनामतः॥ कस्मिंश्चिद्दपराधेनपित्राज्ञो क्रूरःस्वमातरं॥ ज
घानतेनतुष्टोभूत्तज्जीवमनसेप्सितं॥ वरतेनधृतमाताजीवयेत्तेवमयापिते॥ जीवयिष्या
मिबंधूंश्चजीवितातक्षिप्रंविभो॥ ततोरामोगमंतीर्थयात्रांकर्तुंमहीतके॥ पश्चाश्चाश्रमु
नेरा[illegible]श्रमंचजगामकृतवीर्यजः॥ अस्मिन्भूपतिर्नामययाचेधेनुमुत्तमं॥ नददौसत
दातांवैबलेनचजघानसः॥ हतेतस्मिन्स्वरामोप्यजघानक्षत्रियान्बहून्॥ एकविंशति
वारंस्यात्शुधयित्वापुनःपुनः॥ पृथ्वींनिःक्षत्रियांचक्रे तर्पयामासतान्पितॄन्॥ हृदे
धिनेधा षोरु[illegible]स्तथपूरितेषुसमंततः॥ तदासभूमिदानंचापितॄणांमुक्तिहेतवे॥ आत्मनः
क्षत्रहत्याचचक्रेशुध्यर्थमेवच॥ कश्यपायवरिष्ठायमुनिनांचमहात्मनां॥ अस्मिं
क्षेत्रेभार्गवश्चजामदग्नितते शुभं॥ तदासपर्वतंप्राया[illegible]संह्याचलमनुत्तमे॥ ददर्शोदधि

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं॰ह्या माकार्षं कुर्वाणो लहरीचयैः॥ मुंचंतमिव विप्रेंद्र चिंतयामास भार्गवः॥ भवेत्कथमिदं का
१६ र्यं सागरे स्थानमुत्तमं॥ इत्येवं चिंत्यमानस्य प्रययावब्जजोद्भवः॥ नारदः पूजितस्तेन विधानि
त्वविधिपूर्वकं॥ प्रष्टुस्तेन विप्रेंद्रो नारदेन महात्मनः॥ किमर्थं चिंतयाविष्टः तिष्ठसि भार्ग
वोत्तम॥ भार्गवो प्याह तं विप्र नमे वस्तुं महीतले॥ दानं दत्ता मया पृथ्वी कश्यपाय महा
त्मने॥ ततस्तं नारदः प्राह निःसारय महोदधिं॥ शरेणकर्णपर्यंतं उद्धृते वह्निजोत्तम॥ त
ल तो नारदवाक्येन पूजयित्वा शरोत्तमं॥ संध्याचैत्यशिखरे स्थितो राम न दाभयं॥ प्राप्ते
तु क्षणात् जलनिधिः दृष्ट्वा वाल्मीकवासिनः॥ प्राणिनः पूर्व उदधिः यो नमज्जयमंबुनी॥ प्रा
दुर्भूतस्तेन व संहार्श्यं कूर्मैर्जलनिधेर्वयं॥ मा चिंतां कुरु पाथोधे रामबाणेन थानये॥ पीडां
करिष्यति च स्मनिःसारय जालाद् बहिः॥ ततस्तेन समुद्रेण वाहिनिष्कासिता श्रुते॥ प्राणि रामू
नस्ते [illegible]र्मो वह्निजातिना भक्षीतानद॥ सूर्योदये तथा जाते संदधे सायकोत्तमं॥ निःसारय १६
संभू[illegible]ालयं सागरं तद॥ ग्रामाणां द्वादशानां तं परिमाणेन भार्गवः॥ ततः समौग

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सासायकः पंचग्रामं जलविधेव तं। निःसारयामास तदा समानग्राममपूर्वकं॥ स्थलं जातं तदा
रामो वासं चक्रे समाहितः॥ रामक्षेत्रमिति प्रोक्तं इषुपात समुद्भवं॥ संख्याधस्तात्त्व राष्ट्रभिः पु
ण्यतीर्थवती स्वभूत्॥ नानाजनपदैर्युक्ता सराम नगराकरा॥ नानावृक्षवती रम्या बहिरादि
स्तुभावना॥४९॥ यत्र बाणोपतत्तत्र बाणवल्लीति विश्रुतं॥ पुरी जाता पुण्यतमा रामबाणेन
स्के निर्मिता॥ केरकाश्च तुलिंगाश्च तथा गोराष्ट्रवासिनः॥ कोंकणाश्च कराटाश्च वराटाः
श्च बर्बराः॥ इत्येते सप्त देशाश्च कोंकणाः परिकीर्तिताः॥ तत्र पुर्यो बहुविधा आसन्पुण्यपरैर्जनैः॥
वैसाधा अधिष्ठितास्करेश्चा पिशाचादिभिरनेकशैः॥ भूयोजनशतायामं पंचयोजनवि
स्तृतं॥ गोकर्णमिति विख्यातं पावनं भुवनत्रये॥ रामेणाकृतभूमध्ये यत्र देवो वसत्सदा॥
।५०। शिवो महाबल इति देवैः सार्धमुमापतिः॥ रावणेन पुरानीतः कैलासादुक्तवत्सलः।
स्थापयामास तल्लिंगं महाबल इतीरितं॥ तस्मादुत्तरतस्तिष्टद्दशयोजनमात्रतः॥ नार

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स्या. वोचेति विख्यातं सप्तकोटीश्वराह्वयं॥ वसिष्ठादिभिरत्युग्रतपसा निर्मितं पुरा। लिंगं
परशुभं प्रोक्तं नानाभीष्टप्रदायकं॥ तत्र रामस्तदा स्थित्वा जामदग्न्यो महामनाः॥ सविप्रा
१७ नाह्वयामास नानादेशसमाश्रयान्। तत्क्षेत्रे पुण्यनिलये वसतिं कुरुतानघाः॥ ५५॥
सुखेन निर्भयाः सर्वे विभज्य धरणीं ततः। प्रददौ च विशेषेण वेदविद्भ्यो विचक्षणः॥ व
र्णास्तत्रानि सर्वेषां महाहाराणि भार्गवः॥ आर्यावर्तोद्भवानां च वेदवेदांगपारगं॥ करहा
ट महाराष्ट्र तैलिंगानां द्विजन्मनां। गुर्जराणां कान्यकुब्ज चित्तपूतात्मनां तथा॥ पयोष्णी
तीरसंस्थानां एतेषां आर्यसंज्ञिनां। कांचि कौसल सौराष्ट्र देवराष्ट्रेषु संस्थितौ। कावेरी न
तीरसंस्थानां मध्यगानां द्विजन्मनां॥ उदीचीदिशिसंस्थानां द्राविडानां तथानघ॥ ६०॥ राम
दक्षिणापथसंस्थानां आवंत्यानां तथैव च॥ मागधानां द्विजातीनां यथादेशं तथाविधिं १७
अहिक्षेत्रोद्भवानां च देवस्नानां द्विजन्मनां। प्रददौ स विशेषेण चित्तपावनसंज्ञिनां॥ ॥

दिदेश भार्गवस्तेषां उपदेशं यथाविधि ॥ दापदः ॥ भविष्यति तदास्माकं कर्तव्यं स्मर
णां द्विजाः ॥ इत्युक्त्वा प्रययौ रामो महेंद्राचलमस्तके ॥ विप्राणां रक्षणार्थाय तपश्चक्रे स
भार्गवः ॥ कस्मिंश्चित्समये चित्ते धूताश्च स्वंत गर्विताः ॥ स्याद्वास्मरत तं राममस्मिन्रामोत्तमे
वसः ॥ यदास्मरत मां विप्रास्तदाहं प्रकटोस्मि वः ॥ अतः कुर्मः स्मृतिं पश्येउक्तो राममथास्म
रन् ॥ स्मृतमात्रे तदा रामः समीपमगमत्क्षणात् ॥ अथ विप्रानुवाचेदं किमर्थं स्मरणं कृतं ॥
कोपवादः समुद्भूतः शीघ्रं वदत भूसुराः ॥ तदा विप्रा भयोद्विग्ना प्रोचू रामं जगत्पतिं ॥ देवा
स्माकं न चापत्तुच अत्ययार्थे तव प्रभो ॥ आयाति वा न चायाति रामोस्माकं समीपतः ॥ अतः
कृतं त्वत्स्मरणमपराधं क्षमस्व नः ॥ ७० ॥ इत्युक्तो विप्रसंघैस्तु रामः क्रोधसमन्वितः ॥ श
शापाथ द्विजवरान्ये क्रमीत्र द्विजन्मनां ॥ भवेच्छिद्विद्या स्वगर्विष्टास्तु ईर्ष्यान्योन्यं भ
विष्यति ॥ कष्टेव वृत्तिर्भवतु भर्जितेदिग्वित्तेरपि ॥ भूमिर्न दद्यात्सर्वेषां याचका भव
ति

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सासायकः पंचग्रामं जलविधेवतं। निःसारयामासतदा समानग्राममपूर्वकं॥ स्थलंजातंतदा
रामोवासंचक्रे समाहितः॥ रामक्षेत्रमितिप्रोक्तं इषुपातसमुद्भवं॥ संह्याधस्तात्त्वराष्ट्रभूमिःपु
ण्यतीर्थवतीस्वभूस्तु॥ नानाजनपदैर्युक्तासरामनगराकरा॥ नानावृक्षवती रक्ताबहिरादि
स्तुभावना॥ ४५॥ यत्रबाणोपतस्तत्रबाणवल्ली तिविश्रुतं॥ पुरीजातापुण्यतमारामबाणेन
सानिर्मिता॥ केरकाश्चतुर्लिंगाश्चतथागोराष्ट्रवासिनः॥ कोंकणाश्चकराटाश्चवराटाटा
श्चबर्बराः॥ इत्येतेसप्तदेशाश्चकोंकणाःपरिकीर्तिताः॥ तत्रपुर्योबहुविधाआसन्पुण्यपरैर्जनैः॥
नैसर्ध्या अधिष्ठितास्क्ररेश्वापिशाचादिभिरनेकशः॥ भू योजनशतायामं पंचयोजनवि
स्तृतं॥ गोकर्णमितिविख्यातंपावनंभुवनत्रये॥ रामेणाकृतभूमध्ये यत्रदेवोवसत्सदा॥
॥ ५०॥ शिवोमहाबलइतिदेवैःसार्धमुमापतिः॥ रावणेनपुरानीतः कैलासाद्भक्तवत्सलः॥
स्थापयामासतल्लिंगंमहाबलइतीरितं॥ तस्मादुत्तरतस्तिष्ठेद्दशयोजनमात्रतः॥ नार

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स्कंदपुराणेसह्याद्रिखंडेदानप्रशंसानामषष्ठोध्यायः॥ ॥स्कंदउवाच॥ ॥
ऋषयऊचुः॥भगवन्सूतसर्वज्ञपुराणेषुचकोविद।किमर्थंभार्गवोदेशंचकाराब्धौस्व
येविभुः॥उक्तंसंक्षेपतःपूर्वंविस्तार्यैववदप्रभो॥ सूतउवाच॥ईश्वरउवाच॥
यथाचकारदेवेशःजामदग्न्योमितप्रभः॥इदमेवपुराप्रश्नंनारदायब्रवीद्गुहः॥नारद
उवाच॥जामदग्न्योसजद्ब्धिमुत्सार्यक्षेत्रमादरात्॥इतिप्रोक्तंत्वयापूर्वंकार्तिकेयमहा
मते॥अब्धिंकिमर्थमुत्सार्यक्षेत्रंचकृतवान्पुनः॥एतत्सर्वंविस्तरेणश्रोतुंश्रद्धावतेवद॥
स्कंदउवाच॥पुराभार्गवोरामःक्षत्रियांतकरोविभुः॥ईजेसहयमेधेनहोतारोत्र
चकाश्यपः॥सरामोवभृतस्नातःदक्षिणार्थंभृगूद्वहः॥सागरांतांवसुमतींगुरवेदा
न्महामतिः॥ततस्तुव्रतिनःसर्वेराममूचुरिदंवचः॥ब्राह्मणीयाधरासर्वासमुद्रांताभृगू
द्वह॥नवस्तव्यंत्वयारामअस्मीकंवसुधातले॥इतितेषांवचःश्रुत्वातथेत्युक्त्वाथभार्ग

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

 वः॥अन्वेषमाणस्तां कांक्षन्प्रययौ पश्चिमां दिशं॥चरन्सन्धसस्कंधांस्कृत्स्नांस्सशैलवन
काननां।१०॥क्रमादागत्य रामोपि सह्यपर्वतमुत्तमं।नानागमतपोनिष्ठैर्मैत्रसिध्यै
 महर्षिभिः।अभ्रक्षैर्वायुभक्षैश्च शीर्णपर्णाशनैरपि।जुष्टं किंनरगंधर्वैरप्सरोभिश्च
चारणैः॥नानामणिमयैः शृंगैःस्वर्णधातुविचित्रितैः॥नानाद्रुमलतागुल्मैर्नानापक्षि
गणैरपि॥नानामृगगणैश्चापि नानाप्रस्रवणैरपि॥जंबूभिःपनसैश्चैव कपित्थैश्च र
सालकैः॥फलभारोन्नतैःशारवैःशिखनैर्वकुभिर्वृतं।चंपकैर्नागपुंनागैर्वकुलैश्चाणात
र्पणैः।सततं रक्तकंठैश्च कूजितैश्च पतत्रिणैः।गजैश्चैव मातंगैर्गर्जंतमिवनिर्झरैः।क्रंदि
तं चैव पंचास्यैर्गायंतमिव षट्पदैः।आरुह्य सागरं शृंगं ददर्श सोऽपां निधिं॥कल्लोलै
र्द्विरदाकारैर्नृत्यंतमिवांजसा।आवर्तनिकुरैर्जुष्टं गंभीरं वरुणालयं॥स्फशांखमौ
क्तिकैः कीर्णं विमलोदकपूरितं।सचंद्रोडुगणैःकीर्णं आकाशमिव निर्मलं॥नानाश्च

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

धरजातीभिःसार्वभौममिवांबुधिं॥मकरकच्छपनक्रैश्चसेवितंजलजातिभिः॥दृष्ट्वावार्धिं
ततोरामोसांत्वपूर्वमभाषत॥भोभोजलधेत्वंचइमंदेशंत्यजप्रभो।इतिरामेणाउक्तोने
सौप्रत्युवाचसरित्पतिः।त्वदाज्ञयैवतिष्ठामिवेलामाक्रम्यभार्गव।कियान्देशोन्यपरित्य
ज्येअहंजानेनकिंचन॥त्वमुत्सृजमहाभागपरशुंत्वत्करस्थितं।पतेद्यावत्तदारभ्यत्य
जामिक्षणमात्रतः।इत्याकर्ण्यवचस्तस्यरामोअमितविक्रमः।स्थित्वासह्याद्रिशिखरं।
चिक्षेपपरशुंलघु।कुठारपतनात्स्थानंत्यक्तासीमांसरित्पतिः।अपसर्पत्प्रवर्षांबु
न्दीवशरदागमे॥ततोवतीर्यशैलेंद्रमंगाद्गुरुकुलोद्भवः।देशमालोकयामासत्यक्तंवा
रिधिनातदा।सह्यपर्वतमारभ्ययोजनातीतयावधिं॥कन्याकुमारिचैकत्रनासिक
त्र्यंबकंतथा।सीमरूपेणविद्येतेदक्षिणोत्तरतःशुभौ॥योजनंशतयामंचविभेदेस
सधातदा।अब्राह्मण्यंतदादेशेकैवर्तान्प्रेक्ष्यभार्गवः।भित्वासर्वाद्विशंकंठयज्ञसूत्रम

सं·रा· कल्पयत्॥३०॥दशानेव तदा विप्रान्स्वचकार भृगुनंदनः।वरं ददौ स्वदेशेभ्यो दुर्भिक्षं मा
भवत्विति॥स्थापयित्वा स्वेन कृते क्षेत्रे विप्रान्स्वकल्पितान्॥जामदग्न्यस्तदोवाच प्रीतश्चां
२० तरात्मना।बहुधान्यवती भूयात् भूरियं सस्यशालिनी॥धनधान्यसमृद्धा च पुरी भव
तिसर्वदा॥यदा कदा वा युष्माकं विपत्तिर्जायते भुवि।तदा मां स्मरत सर्वे समवेतास्स्मरवा
पाये॥जागर्म्यहं तदा विप्राः कः कार्यं साधयेत्क्षणात्॥३५॥इति दत्वा वरं तेभ्यो जामदग्न्यः कृ
पानिधिः।गोकर्णं प्रययौ रामो महाबलपराक्रमः।महाबलेशं संपूज्य विधिवद्भृगुनंदनः
किंचित्कालं सच्चावासं कृत्वा गोकर्णसंनिधौ॥गते तु भार्गवे रामे तत्क्षेत्रस्था द्विजातयः।ध
नधान्यसमृद्ध्यार्थाः समवेताः कदाचन।रामवाक्यपरीक्षार्थं मंत्रयामासुरंजसा।मिलि राम
तानां च युष्माकं आपदश्च यदा भवेत्।तदागच्छामि तु पुरा भार्गवो उक्तवान्किल।तां २०
स्तु समन्ततं चेति प्रतिष्ठा कुर्महे वयं॥४०॥इति सर्वे समालोच्य रामेत्युच्चैः प्रचक्रमुः।आक्रं

दंतु तदा तेषां श्रुत्वा रामो कृपानिधिः॥ प्रादुरासीत्पुरोभागे देवर्षेः भार्गवः स्वयं॥ ॥
॥श्रीराम उवाच। किमर्थं क्रंदितं विप्रा भवद्भिर्मिलितैरिह। किं दुःखं भवतामद्य नाश-
याम्यचिरादहं॥ स्कंद उवाच ॥इति तस्य वचः श्रुत्वा प्रत्यूचुस्ते भयान्विताः। न किं-
चिदपि संप्राप्तं दुःखं त्वत्कृपया विभो। जल्पितं भवता सत्यमनृतं वेति शंकितैः। केवलं
तु परीक्षार्थं क्रंदितं मिलितैर्विभो। इति तेषां वचः श्रुत्वा क्रोधात्संरक्तलोचनः। निर्दह-
न्निव नेत्राभ्यां आलोकयत भूसुरान्॥४५। सं शापतान् तदा विप्रान् जमदग्निकुमारकः
तदन्नभोजिनो विप्राश्चैलखंडधराः क्षिति। अप्रविद्या सनाथाश्च मच्छापाच्च भविष्यथ॥
दत्तेस्थं भार्गवे रामे तत्क्षेत्रस्था द्विजातयः। शापग्रस्तास्तु स्वार्त्ताः भ्रष्टप्रायाः सदाभव-
न्॥ केचित्काले गते तत्र नविवंशसमुद्भवः। मयूरवर्मा नृपतिस्तद्देशं च प्रशाससः॥ ॥
९ भ्रष्टप्रायान्द्विजान्प्रेक्ष्य शिखिवर्मा स्वराष्ट्रजान्। अहिक्षत्रं समागम्य तत्र [illegible] चान्दि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

 ॥जपुंगवान्॥आनीयतान्द्विजेभ्योवै ददौग्रामान्मुदान्वितः॥५०॥द्वात्रिंशद्ग्राममसहितान्
शिखिवर्मामहीपतिः॥इतिजलनिधितीरैसल्लब्ध्वाजनपदपत्तनदेवतालयैश्च॥सदित
 ममलदेशंमभ्युल्लब्ध्वाचक्रेतरुविटपैर्विविधैश्चपुष्पिताग्रैः॥५२॥ ॥इतिश्रीस्कंदपु
राणेसंह्याद्रिखंडेपरशुरामक्षेत्रोत्पत्तिकथनंनामसप्तमोध्यायः॥ ॥ नारदउ
वाच ॥मयूराख्योमहावीर्योसूर्यवंशसमुद्भवः॥कथंस्थापितवान्विप्रान्विस्तराद्वदस
त्तम॥ स्कंदउवाच ॥मयूरवर्मान्नृपतिःहेमांगदकुमारकः॥अहिछत्रस्थितान्भूयः॥
आगतान्द्विजपुंगवान्॥सपुत्रपौत्रसहितान्संपूज्यविविधान्नृपः॥प्रसादइत्वातान्वि रामं
प्रान्धनसत्कारभोजनैः॥अग्रहारान्चकारासोद्वात्रिंशद्ग्रामभेदतः॥तत्रतत्रद्विजवरा २१
न्स्थापयामासभूपतिः॥कदंबनामकेत्रीणिगोकर्णेवेदसंख्यकान्॥शुक्तिमत्यास्तटे
तद्वत्द्वयंग्रामंचकारसः॥५॥सर्वशास्त्रेषुनिरतान्अग्निहोत्रसमन्वितान्॥स्थाप

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

यामासतान्विप्रान्रविवंशसमुद्भवः। धजपुर्यांच संस्थाप्यसीतायाः दक्षिणेतटे॥
अजपुर्यांचतुर्ग्रामान्चकारविधिवन्नृपः॥ अनंतेशसमीपेतुदशग्रामान्चकारसः
तक्षेष्वांश्चसमाहूयनेत्रावत्युत्तरेतटे॥ ग्राममेकंचकारासौसंस्थाप्यविधिवन्नृपः॥
तन्मध्येगजपुर्यांचनृसिंहश्चप्रतिष्ठितः। प्राच्यांसिद्धेश्वरोयत्रपश्चिमेलवणांबुधिः।
उत्तरेकोटिलिंगेशोयत्रसीतास्तिदक्षिणे॥१०॥ सवैकूटमितिग्रामंविख्यातंजगतीतले॥
शै तक्षेषमितिपूर्वोक्तंनेत्रावत्युत्तरेतटे॥ नैवेंग्रामंचकारासौश्रोत्रियेभ्यः प्रदत्तवान्॥ इत्थं
निर्माय नृपतिरग्रहारान्पृथक्पृथक्॥ ब्राह्मणेभ्यःप्रदत्वाथस्वस्थचित्तोभवत्तदा॥
एतेषुग्राममुख्येषुस्थिताब्राह्मणपुंगवाः॥ संतोषमावहन्राज्ञेवेदाध्ययनपारगाः॥
शिवपूजापरानित्यंविष्णुपूजापरायणाः॥ महागणपतेश्चापिप्रसादाकांक्षिणस्त

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं. ख्यां. था।।षट्कर्मनिरताःशांताःसर्वशास्त्रेषुकोविदाः।१५।मंत्रशास्त्रेषुनिरताज्यो
तिःशास्त्रविशारदाः।पंचयज्ञपरानित्यंयज्ञरित्रादयालवः।श्रौतस्मार्तेसदाचारनिष्ठाः
२२ सत्कर्मतत्पराः।वर्णाश्रमोदितान्धर्माननुचक्रिरेचअतंद्रिताः।मयूरवर्मनृपतौक्षोणी
शासतिधर्मतः।प्रहृष्टोभूत्तदालोकोयथाकृतयुगेतथा।। स्कंदउवाच ।।अथ
कालेनमहताशिखिवर्मामहीपतिः।कलिमाक्रांतमालोक्यजगत्सर्वंविचक्षणः।राज्यभारम
मात्येषुविन्यस्यातपसेययौ।चंद्रांगदंस्वतनयंबालंसंप्रेक्ष्यनारद।२०।तदातत्क्षेत्रनिलयाः
ब्राह्मणास्त्वमितप्रभाः।मीलितामंत्रयामासुर्द्वात्रिंशद्ग्रामवासिनः।राजपुत्रःशिशुरयंमंत्रिवर्या रा.म.
स्तुपेक्षकाः।तस्मात्पालनकृत्येपिनास्यस्यत्रविपर्ययेवत।वयमद्यैवगच्छामोत्यक्त्वादेश २२
मिमंपुनः।चिंतोचित्यमहिक्कत्रंमभूत्कालविपर्ययः।इतिसर्वेसमालोच्यजग्मुस्तेचयथा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

गताः॥ तत्र तत्र स्थिता विप्रा आगतैर्ब्राह्मणैः सदा॥ अत्याकुं बंधकरुत्वं तज्ज्ञोराष्ट्रनिल
यायते। प्रख्याता स्तत्र स्थैर्गे राष्ट्रदागतां द्विजाः॥२५॥ तेषां ग्रामाद्बहिर्देशो वासं
...मेत्तिते॥ चिरकालगते तत्र सिखिवर्मसुतः सुधीः॥ चंद्रांगद इति ख्यातो विचारम
मत्यिचातु समाहूता ब्राह्मणाः कगता इति॥ चारैः ... यथापूर्वं
...दांगदो पिराजौ सावर्छिहि कृत्रं गतो पुरनः। पूर्वं ... समे
॥ चंद्रांगद उवाच ॥ गत्वा मद्विषयं विप्राः किमर्थं पुनरागताः॥ इति
...च केन महामतिः॥३०॥ ...मे षु ग्रहभेदादि परशुं ... थैव वा इदं चि
...तिमतां वरः॥ सचिवैः सह निश्चित्य परशुं उच्चकार सः॥ तथैव ग्रह
...पनंदनः॥ कारउरु ग्रामके तद्भेदं चत्वारि संख्यकं। तथा ककाडि मध्ये तु
...चकार सः॥ तथैव रमछोग्रामे द्वितीयं भेदविस्तरं॥ कोनुवीनां स्कमध्ये

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

नःपुटे नैव पिपासा जायते मम॥ अतः कथामृतं श्रोतुं पुण्यं पापभयार्ति
...धं ब्रह्मन् त्वया मतिमतां वर॥ कृताश्च सकला धर्मा कर्माणि विविधा
...मनामानि ग्रहभेदानि यानि च॥ पूर्वमेव त्वया प्रोक्तं पातित्यग्राम
...ति विशेषं तत् श्रोतुमिच्छाम हे वयं॥ शृणुध्वमृषयः सर्वे सावधान
...सूत उवाच ॥ इदमेव पुरा पृष्टः शौनकं धर्मकोविदं। जन्मेजयस्य त
...कोमहामतिः। व्यासोपदेशात् सततं पुराणश्रवणे रतः। कलिना विष्ठमाल
...खंडमुत्तमं। क्षेत्रतीर्थे किनिरता यज्ञकर्मेषु तत्प... शिव... विदेकम
वभक्तिरतं द्विताः॥ शतानीक उवाच ॥ सर्ववेदांततत्वज्ञ सर्वशास्त्रार्थकोविद॥ राम
तव वागमृतं पीत्वा न तृप्तिर्जायते कथं॥ भार्गवस्य प्रभावं च तस्य देशस्य विस्तरं॥ २४
द्वात्रिंशद्ग्रामनामानि तत्र स्थातदेवतानि च॥ १० विस्तरेण त्वया ब्रह्मन् श्रोतुं सर्वे सम

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

तिका।तस्मिन्राष्ट्रे द्विजःकश्चित्चतुर्भिःसूनुभिःसह।जेष्ठो।वेदविदांश्रेष्ठो।द्वितीयः
शाब्दशास्त्रवित्।तृतीयो लिपिशास्त्रज्ञःकनिष्ठो न्यायशास्त्रवान्॥गोराष्ट्रदेशाधिप
तिःसर्वज्ञोपि महामतिः।करोत्तस्य पुरोभागे नित्यं नीतिजनैःकृतां॥तमानय महाबाहो
आगत्ये षुतिकोविदं।कलुषाकलुषं सम्यक् सकरिष्यत्यसंशयं।विनातेन त्रिभुवने
निर्णेतुं कोपिनास्ति हि॥तथेत्युक्त्वा नरपतिः लेखयित्वा स्वपत्रिकां॥४०॥चारानाज्ञा
पयामास गोराष्ट्रनिलयं प्रति॥तेप्राप्तुः सत्वरं दूताः ददौराज्ञे च पत्रिकां॥पत्रिकां लोक
यामास गोराष्ट्राधिपतिः स्वयं।तं तार्किकं समाहूय गदति स्मनृपोत्तमः॥इदानीं सार्वभौ
ति मश्वप्रेम्णा त्वां द्रष्टुमिच्छति।विजयाख्यपुरीं रम्यां त्वया श्वो गम्यतामिति॥तथास
त्वाढमित्युक्त्वा प्रतस्थे विप्रनंदनः॥४३॥ ॥इति श्रीस्कंदपुराणे संह्याद्रिखंडे
पातित्यग्राम निर्णयो नाम षोडशोध्यायः॥ ॥शौनक उवाच॥भाव्यवस्थाम

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

हास्नातोहेलयाविधिचोदितः॥गोत्रेभ्यःसहितस्तूर्णंनिजेगामशनैःशनैः॥ततोत्पाताःसमु
स्मा द्भूताःदिविभूम्यंतरिक्षगाः॥विपत्याप्तिकराघोरादारुणारोमहर्षणाः॥नानादांतर्हिताभ्र
२ मोप्पषदंशकगर्जेच॥अनेकशाखासंयुक्तावृक्षाःपेतुःसमंततः॥विप्रस्यदक्षिणेभागेशि
वाघोरावववाशिरे॥रुदंतिवायसास्तस्यशशांकासमदृश्यत॥एतान्योत्पातकादीनिमन
साब्यौन्यंस्मरंययौ॥दिनान्यष्टादशातीतेसार्वभौमंददर्शसः॥५॥सराजामतिवान्विप्रंमा
नइत्वाजगादतं॥शिशुहत्यमिदंसत्यंविचारयमहामते॥तच्छ्रुत्वाद्विजशार्दूलःप्रविवेशास
भातले॥द्विजभार्यांसमाहूयप्रोवाचद्विजपुंगवः॥ ब्राह्मणउवाच ॥विहायवस्त्राभरणं॥
तथालज्जांविहायचप्रदक्षिणांकुरुत्वाशुसभ्यांसम्यक्सत्योचनैः॥सानिष्पापाभवेत्येवं राम
नात्रकार्याविचारणा॥एवमुक्त्वाद्विजवरःतूष्णींतत्राभवत्किल॥ शौनकउवाच॥ ॥ ४२
ष्क॥पाप्ज्येष्ठातदावाक्यंहाकष्टंप्राप्तवत्यहं॥मनसा॥नकृतंकर्मदुर्लंघ्यानियतागतिः॥१०॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

प्रमाणंच कथं कार्यं हृदा स्मर्तुं न शक्यते॥ कलुषं वा धारयामि न धार्यं निंदितं मया॥ प्राणमेव
रित्यज्ये मानमेवाभिरक्षति। अनित्यं मध्रुवं प्राणैर्मानवा चंद्रतारकं॥ उत्तमा मानमिच्छंति
धनमानाहि मध्यमाः॥ अधमा धनमिच्छंति मानो हि महतां धनं॥ तस्मादहं प्राणमानी कदापि
दपि न क्रियेः॥ पश्यतां सर्वभूतानां त्यज्यामि दं कलेवरं॥ इत्युक्त्वा सा गुणवती तल्लीमेवाभवत्तदा
द्वितीयो याय चरयां वस्त्राद्यैश्च विनासती॥ तस्यौ तदा पुरोभागे निर्लज्जा भयवर्जिता॥ तां द
दृष्ट्वा मनुजाः सर्वे हाहाकारं प्रचक्रुशुः॥ क्रूरया पापरतया बालकी चानयाहता॥ अस्मिन्न
र्थे महाराज शंका मा कुरु मा कुरु॥ तस्याः सधीरतां दृष्ट्वा राजा विस्मयमागतः॥ ददौ दत्वा
शिशुघ्नां तां मानद्रत्वा द्विजोत्तमं॥ प्रेम्णा तस्यै धनं गाश्च ग्राममद्वयमदात्पुनः॥ अनेक
वस्त्राभरणं वैजयंतीं मनोहरां दत्वा प्रधान तां राजा प्रविवेश निकेतनं॥ तदा प्रभृति विप्रो
सौ प्राववर्धत दिने दिने॥ २०॥ शुक्लपक्षे शशांकस्य कल्लेवन्नपनंदन॥ ग्रामद्वयं स्वगोत्रेभ्यः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स्या. ददौचद्विजसत्तमः॥सुखेननिवसंतस्यमहान्कालोन्यवर्तत॥अथैनंनिग्रहंकर्तुंरंध्रा
न्वेषणतत्पराः॥समेत्यमंत्रिणःसर्वेप्राचीनाबुद्धिजीविनः॥अतीवमत्सरवंतोसौसंयुक्ता तो
३ स्यदुरात्मवान्॥तस्यभार्यावरारोहारूपयौवनशालिनी॥आयताक्षाशुभश्रोणीपीनोन्न
तकुचद्वया॥बिंबाधरीस्मेरवदनाविटमार्गप्रवर्तिनी॥कदाचिज्जारमर्त्येणविलासंकुर्वती
सती॥२५॥भर्तातथाविधांदृष्ट्वातांक्रोधाद्विवशंगतः॥खड्गमुद्यम्यहस्तेनमिथुनीकृतविग्र
हौ॥स्मरग्रहेणविवशौतौतदाबंधयंत्रितौ॥कलामिश्रौतदादृष्ट्वासंहारमकरोत्तदा॥॥श्री
शौनकउवाच॥~~समेत्यमंत्रिणस्सर्वे~~॥दैवादयंसमायातःकालःस्वेषांशुभाप्तये॥इदानीं
दोषमारोप्यप्राचीनाविंतिसत्तमाः॥२६॥स्वभार्याशिक्षाकृतवान्॥अस्यकथंदोषमारोप राम
णीयस्तं॥शिक्षानार्हःसार्वथैवंवचनात्इतिचेदुक्तंकामाह॥अस्मिंहिंसापरमेतिमोधर्मेतिभ ४३
गवद्वचनात्ब्राह्मणस्यसर्वथैवाहिंसानिषिद्धा॥एवंतावत्॥तत्रापिस्त्रीहृत्संमिथुनहत्संच॥एवं

मल्लापतथाविधं।

स्वा० पिपिलिकापातिदुःखिता। आर्तस्वरं तदा कर्ण्य कनिष्ठाती व्रभैक्ष्यजात्।। वैचित्र्येण महारा

जश्च ~~तान्समस्त~~ णां तदा। द्वयोर्विवादं श्रुत्वा तु द्विजः खिन्नमना भवत्।। राजेन्यये दयामा

१ सवत्तां तं विस्तरात्तयोः। योः।। विप्रवाक्यमथाकर्ण्य संघाद्विस्मयमायस्तः।। तदा तु मंत्रिभिः

सार्धं निर्णेतुं न शशाक ह। समाहूय समे धावी भस्करुं शायनार्थिनं। तथ्यं वद यथा दृष्टं

शंकां मा कुरु मा कुरु। ३०। नृपतेर्वाक्यमाकर्ण्य भस्करः प्राहसस्मयं। अहो प्राज्ञ गजश्चासिं

ह्यो यं युवतीजनहास्यदं।। मतंगजं विहाय आघमशकं हंतुमुद्यते। ध्यात्वा मुहूर्तं मनसा।

द्विजः सोपि द्रष्टव्यतः। मया प्रबोधितं वा स्मं अतिक्रामितुमंजसा। राजा शिक्षितुमेवासि

नरं पापकरं तथा। इत्थं निधार्य विप्रो सोस्तु मोरसिकं तदा।। यदाभवतु मे पुत्री यत्कृ राम

तं यद्विनिर्णीयं।। ।विप्र उवाच।। ।खिन्नज्ञातमनयोः कर्म दुष्कृतं चातिगर्हितं।। त। ४१

थाप्युपायं वक्ष्यामि राजाज्ञो ज्ञा शिरोमणे।। प्रत्यग्वार्धितटे रम्ये विख्याता चजयं

गेक्षणे।स्तमंधयिंकनिष्ठायाःरक्षण्यंकुरुतांसदा॥आदायतांज्येष्ठभार्यातांकन्यांमो
रसामिव।द्वितीयाक्रूरहृदयामंदंभर्तर्भ्यश्चकुर्वति॥अतीवनम्रभावेनआस्तेसासुखमा
लिनी।इत्थंप्रवर्तमानेचद्विजस्यभवनंप्रति।गोराष्ट्रनिलयःकश्चित्विप्रोवेदविदांवरः
शयनार्थमिथायाततःतनया।खिन्नमानसः।रंभदुःखेनरात्रौशयनंनाकरोज्जागरंमुनिः
तस्यकक्षपायामध्येतुकनिष्ठावरवर्णिनी।उत्थायशयनात्तूर्णंमन्युगा।शिशुसंन्निधिं॥
मात्सर्यवर्तिनीनत्वादर्भकस्यगलंतदा।बभंजनृपशार्दूलधैर्यमालंब्यचेतसा।तंशि
शुंसहसाहत्वाशय्यःपर्यंकमाविशत्।किंवक्तव्यंदुराचारासाक्षाद्देवाभवत्तदा॥अथप्र
भातेज्येष्ठासाउत्थायशनात्तदा।अंकगांबालकींदृष्ट्वारुधिरेणार्दितंतनुं॥हाकिमेतदिदं
घोरंहाहतास्मिचधावता॥उदरंताडयंतीसाकराभ्यांमतिविह्वला।जडीभूत्वाक्षणम।

स्ये
षां सर्वस्वं ग्राम तेभ्यः प्रदत्तवान्॥ परित्यागस्त्यागं तैरेव तु विधीयतां॥ इत्युक्त्वा नृपतिः
नि उया
दिं धीमान् जगाम निजमंत्तने॥२५॥ द्वात्रिंशद्ग्रामवासिन्यः श्रीशावनतमस्तकाः॥ समेत्य सहसा
तत्र पापिनां ग्रामवासिनां॥ तेषां संपर्किणां राजन् चतुर्विंशत्कुटुंबिनां॥ चतुर्विंशत्यर्भकाणां
शेत्रान्यादाय सत्वरं॥ तेषां जैत्रेषु निक्षिप्य रक्तमाल्यानि यानि च॥ तेषां ग्रामाद्बहिर्देशे तद्
दोमयवारिणा॥ तथा विसर्जयामास कुमेहा भाग्यहृढव्रताः॥ तेभ्यः श्राद्धं ततः कृत्वा विधिवत्कुं
भसंज्ञितं॥ द्वात्रिंशद्ग्राममध्ये तु न देयं स्थानमीदृशं॥ इत्थं कृत्वा महाभागाः ययुः सर्वे यथा
गताः॥३०॥ शौनक उवाच। किं वक्तव्यं महाराज द्वात्रिंशद्ग्रामवासिनां॥ इत्थं प्रतिज्ञायुक्तानां
महात्म्यं सत्यवादिनां॥ ततस्ते पतिताः सर्वे प्रचरंति नराधमाः॥ स्थानहीनाः परित्यक्ताः सर्व
क धर्मबहिष्कृताः॥ तेषां दर्शनमात्रेण पातित्यं प्राप्नुवंति हि॥ प्रायश्चित्तविधानानि मया वक्तुं
न शक्यते॥ तथापि दर्शने जाते मार्तंडस्यावलोकनात्॥ तदा पूता भविष्यंति नात्र कार्या वि
कदाचि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

चारणा॥ बहुनात्र किमुक्तेन ग्राममन्यं वदामि ते॥ इति श्रीस्कंदपुराणे सह्याद्रिखंडे पु
नं.खा. लिंदजाभव पातित्यग्रामवर्णनं नाम चतुर्दशोध्यायः॥ ॥पातित्यग्राममस्त्वन्यत्तत्क्केन
घास्तरे शुभे॥ नाना ग्रामं तदित्याहुः सर्वकर्मबहिष्कृतं। रामस्यष्ठास्तके ये पूर्वं अध्युष्टुः स्वंस्य
लंचते। मयूरवर्मनीतानां विप्राणां करदायकाः॥ उन्निरवं तस्मिन् क्षीणाः केचित्केचिदा रामकारि
णः॥ वेदबाह्याः कर्मशून्याः तंत्तुमात्रद्विजातयः॥ गायत्रीजपमात्रेण ब्राह्मणा इति ताश्चिदुः॥
ख्याता लोकेषु सर्वत्र स्वग्रामाभिधएव ते॥ देवताराधने चापि श्रुतिस्मृत्युदिते पि च ऐनाही ये
रामशाखेन भोजनप्रतिभोजने। ५ मयूरवर्मा सपुरा मेधावी बालभी प्रति॥ बलभी नाम
नगरी इत्यर्थः। रामेण निर्मिते विप्रैः वाहइत्याच वाहनं। शिष्टान्वन्वंचतान्समादाय पुनः राम
स्वपुनमाययो। ग्रामप्रदानसमये प्रोचुर्मार्गे विनिर्मिताः॥ पुराभार्गवरामेण साधिता ३९
भूरियं नृपा आहूत्य तत्कथं तेभ्यो ददाति वसुधामिमां॥ तथा भवतु मेधावी का?तिर्यो
सैव रामो महातेजा सत्यसंधो दृढव्रतः। अस्मभ्यं दत्तवान्पूर्वं मस्मदीया धरा नृप॥१

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

र्विधीयते॥ शौनकउवाच ॥तेषांवाक्यमथाकर्ण्यसांत्वयन्नाहपार्थिवः॥ग्रामंच
तुष्टयंदास्येस्थियतांतत्रशाश्वतं॥इत्युक्त्वान्तपतिःश्रीमान्ददौग्रामचतुष्टयं॥कुडलक
चपदिकंमहिंनागाभिधंतथा॥१०॥आगतेभ्योद्विजेभ्यश्चशेषांभूमिंप्रदत्तवान्॥रा
मेणनिर्मिताविप्राःस्थिताग्रामचतुष्टये॥षट्कर्मरहितायेतुराज्ञंतेभुवनेश्वर॥
बहुनात्रकिमुक्तेनसर्वधर्मबहिष्कृताः॥१२॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेस०चतुर्ग्रामपा
तित्यनिर्णयोनामपंचदशोध्यायः॥ ॥ ॥शौनकउवाच॥वक्ष्यामिराजशार्दूल
ग्राममन्यंबहिष्कृतं॥बेलंजीतितद्विख्यातुःसितायौत्तरेतस्तथा॥कृत्वामिथुनहत्यांचप्रच
रंतिनराधमाः॥विप्रवंप्रकदाम्यघस्यावधानमनाःशृणु॥आसीत्पुरावीरभूपःपुरंद
रसमद्युतिः॥धन्विनामग्रणीःश्रेष्ठोयंविदुर्भूपपुरंदरं॥सर्वकामसमृद्ध्याढ्यांनगरींरत्न
मालिनीं॥प्रज्वलंत्याश्रियाँदीप्त्यावाछंतीमिवसंस्थितां॥जराशोकक्लमहरांत्रिषवकं।

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स्वे

षांसर्वस्वंग्रामतेभ्यः प्रदत्तवान्॥ परित्यागंपरित्यागंतैरेवतुविधीयतां॥ इत्युक्त्वान्नृपतिः

दिरं धीमान्जगामनिजमंत्तने॥२५॥ द्वात्रिंशद्ग्रामवौसिंप्यः श्रीशावनतमस्तकाः॥ समेत्यसहसा

तत्रपापिनांग्रामवासिनां॥ तेषांसंपर्किणांराजन्चतुर्विंशत्कुटुंबिनां॥ चतुर्विंशत्यर्भकाणां

शोत्रान्यादायसत्वरं॥ जेषांजैत्रेषुनिक्षिप्यरक्तमाल्यानियानिच॥ तेषांग्रामाद्बहिर्देशेतद्द्र

दोमययवारिणा॥ तथाविसर्जयामासकर्महाभागहृष्टव्रताः॥ तेभ्यः श्राद्धंततः कृत्वाविधिवत्कु

भसंज्ञिकं॥ द्वात्रिंशद्ग्राममध्येतुनदेयंस्थानमीदृशं॥ इत्थंकृत्वामहाभाग्गाः ययुः सर्वेयथा

गताः॥३०॥ शौनकउवाच। किंवक्तव्यंमहाराजद्वात्रिंशद्ग्रामवासिनां॥ इत्थंप्रतिज्ञायुक्तानां

महात्म्यंसत्यवादिनां॥ ततस्तेपतिताः सर्वेप्रचरंतिनराधमाः॥ स्थानहीनाः परित्यक्ताः सर्व

क धर्मबहिष्कृताः॥ तेषांदर्शनमात्रेणपातित्यंप्राप्नुवंतिहि॥ प्रायश्चित्तविधानानिमयावक्तुं

नशक्यते॥ तथापिदर्शनेजातेमार्तंडस्यावलोकनात्॥ तदापूताभविष्यंतिनात्रकार्यावि

कदाचि

पिताखिन्नमनाभूत्वातांगृहीतुंप्रचक्रमे

तांवर्धन्दृष्टवान्किल।सातावन्मातरंदृष्ट्वारुरोदातीवदुःखिता॥उनश्चताडयामाससामा

स.खा. तातीवदुःखिता।एतस्मिन्नंतरेमर्त्याःहाहाकारंप्रचक्रुः॥१५॥अग्रजस्यवधंनीचोवंविईत्वा ये

प्रहीस्यति।इतितेबांधवाःसर्वेराज्ञेवार्तांन्यवेदयन्॥भूपोऽपिविस्मयोभूत्वातमाहपुलिं

दजं।किमर्थंद्विजपत्नींत्वंअपहृत्यप्रयास्यसि।इतिराजवचःश्रुत्वातंप्रत्याहपुलिंदजः॥पुलिंदज.१

एषामदीयाबालेतुविनष्टाभूधजोत्सवे।इदानींदैवयोगेनप्राप्ताममकुमारिका॥अस्मि

न्नर्थेप्रमाणानिकुर्यांभवदनुज्ञया।इत्थंविज्ञाप्यराजेंतुस्कधीरःसुतयान्वितः॥पुत्रैःपरि

वृतोव्याधोययौचस्वनिकेतनं॥२०॥तस्यवाक्यमथाकर्ण्यनृपतिर्विस्मयान्वितः।निर्दह

न्निवनेत्राभ्यांक्रोधात्संरक्तलोचनः।अब्रवीत्तान्सभामध्येतथ्यंवदतभूसुराः।तदाद्वि राम

जातयःसर्वेऽश्रुभीताअतिविह्वलाः।कृतमस्माभिरागश्चतत्सर्वंक्षम्यतांविभो।इत्युक्त्वा ३८

पादयोस्तस्यपेतुःपापरताधमाः।अथराजामहाप्राज्ञःसत्यधर्मरतःसुधीः।स्वीकृत्येते

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF.
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

रबभूवुः खिन्नमानसाः

कन्या शबरसंभवा॥ व्यत्यस्ता भूत्तदा भूप सुंदरी पंचहायना॥ ५॥ गुर्जरग्रामगाः केचित्
वंचइत्वाथ बालकीं॥ तस्मिन्नेव तदा रात्रौ तां गृहीत्वाययुर्गृहान्॥ उः खिन्ना बांधवास्तस्याः मा
खिन्ना मातृभ्रातादयस्तथा॥ अदृष्ट्वा बालकीं सर्वैः शबरी ~~कन्या~~ भवत्॥ दिनत्रयमथोषित्वा शोकं रुत्वा
पुरं ययुः॥ अतीव धूर्तास्ते विप्राः पुपुषुस्तां पुलिंदजां॥ ग्राममन्यग्राम वर्यस्य सूनोरुद्वाह
कीं क्रियां॥ शबरीति विधानेन चक्रुर्दैवेन चोदिताः॥ व्यतीते षोडशे वर्षे सा सुजातशुभलक्ष
णां॥ तनयां मंगलापांगी तारापतिनिभानना॥ १० पुत्रान्प्रापक्रमात्सा तु सर्वावयवसुंदरान्
दृशं प्रवर्तमानायाः व्यतीयुर्बहवः समाः॥ शौनक उवाच॥ ध्वजोत्सवं पुनर्द्रष्टुं तद्ग्राम
स्थाद्विजातयः॥ तया नार्या समायुक्तास्तत्पुत्रैः परिवारिताः॥ नानादेशस्थिताः विप्रा उत्स
वं द्रष्टुमागताः॥ ~~व्याधः सोपि सहसबंधुभ्यः~~ सभार्यैः सहसागमत्॥ तत्रोत्सवदिने रात्रौ
बांधवैः सह व्याधोपि

~~[illegible]~~ देशस्थितनराः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

कार्यं वै वा हि सं भु मं

म.स्था. ष्माभिः संयुतानां च लक्षशौः। तनूजानां तनूजानां वसं दत्वा महामुनिः। पश्यतां सर्वलोकानां
तत्रैवांतरधीयत। अथ तस्य वचः श्रुत्वा न्यग्रोधं समुपागमन्। तत्र स्थानं समासाद्य ग्राम
८ स्थानां च शिक्षया। सुखेन न्यवसद्भूपभार्गवस्याज्ञया तदा। काश्चित्कन्याः सुषुविरे काश्चि
त्सुतान्प्रपेदिरे। स्वेषु स्वेषु च संबंधं चक्रुरन्योन्यमार्गतः। तदाप्रभृति लोकेस्मिं ते सर्वे राज
ते भुवनत्रये। तस्मा जाता महाभागाः शूद्राएवन संशयः। तेषां संसर्गमात्रेण पातित्यमनुगच्छ
ति। तत्पापविनिवृत्यर्थं मार्तांडमवलोकयेत्। बहुनात्र किमुक्तेन पुनरन्यं वदामि ते॥३२॥
इति श्रीस्कंदपुराणे से॰ सकलपुरजनमहात्म्यवर्णनंनाम त्रयोदशोध्यायः॥१३॥
शौनक उवाच॥ द्वात्रिंशद्ग्रामवासिभ्यः परित्यक्ता नराधमाः। किरातकन्यासंसर्गात्प्रचरंति निरा
कृताः। चतुर्विंशत्यर्भकानां डोलानां सकुटुंबिनां। सततं दुश्चरित्राणां विभवं प्रवदामि ते। पुराध राम
जो सवेन मध्ये चंद्रदत्तेन राधिपे। नानादेशात्समायाताः नानावर्णा द्विजातयः। ब्राह्मणक्षत्रवि ३८
ट्शूद्राः विवर्णाः शबरादयः। सर्वे ते चोत्सवं द्रष्टुं जग्मुस्तत्र यथागताः। जनसंमर्दिते काचित्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

ललाटे ऊर्ध्वपुंड्रकं॥ मुखे अष्टाक्षरं यस्य विष्णुरेव न संशयः॥५०॥ बहुनात्र किमुक्तेन स्तुर्वे
तुममशासनं॥ स्थापयित्वा ततो योगी प्रययौ तैश्च सत्कृतः॥ शौनक उवाच ।निष्कलंकाश्च ते
विप्रा गुरोर्वचनगौरवात्॥ तस्मिन्ग्रामे निवासं च पुनश्चन्द्रपशासनात्॥ वेदवाक्यात्परित्यक्ताः
निर्भयाः संचरन्त्यहो॥ तेषां दर्शनमात्रेण पातित्यं लभते नरः॥ प्रायश्चित्तमहं वक्ष्ये स्तूयेस्य च नि
दर्शनं॥ इति श्री स्कंदपुराणे सह्याद्रिखंडे अपसा क्षिप्र वपातित्य कथनं नाम द्वादशो
ध्यायः॥ ॥शतानीक उवाच॥ विचित्रमिदमाख्यातं त्वया गामदतो द्भवं॥ भूयोपि श्रोतुमिच्छा
मि वद माहात्म्यमुत्तमं॥ शृणु राजन्प्रवक्ष्यामि सत्कलत्रपुरःसरं॥ पुराशतविंतं तन्नां गर्भिणीनां
नरोत्तम॥ नानादेशोद्भवानां च वृत्तांतं प्रवदामि ते॥ अंगवंगकलिंगेभ्यः गोराष्ट्रे गुर्जरैस्तथा॥ आंध्र
द्राविडकर्णाटकाश्मीरेभ्यस्तथैव च॥ महाराष्ट्रकराडैश्च सिंधुमागधतैर्नरैः॥ गोडगोराष्ट्रदेशे
भ्यः परित्यक्ता वितं तु वः॥ संजाताः पूर्वगर्भिण्यः कृतश्चार्धविगर्हिताः॥ आकल्परहितानार्यः क्ष

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स·मा· पिपासातिपीडिताः॥ मिलित्वा ताः समायाताः तुंगभद्रांतिकं नृप॥ तीरस्थमद्दयं शांतं विरू

६ पाक्षं महेश्वरं॥ नार्यः सर्वाः समाविष्टाः स्तोत्रं कर्तुं प्रचक्रमुः॥ तत्रापश्यन्महाभागं नासाग्रकृत

लोचनं। कण्वं नाम महाप्राज्ञं ज्वलंतं तपसा तदा। ऊचुः प्रांजलयः सर्वाः स्ववृत्तांतं पृथक् पृथक्॥

का गतिर्भो वद मुने निंदितानां च मादृशां। किं कुर्मः कुत्र गच्छामः श्रेयो मरणमेव च। इति तासां व

चः श्रुत्वा कृपालुर्विस्मयमब्रवीत्॥ शौनक उवाच ॥ उपत्यकायां क्रोडाद्रेः शसाते शंकर

च्युतौ। तयोः समीपे धाराहौ संज्ञा शैलसमुद्भवा॥ तस्याः कूले तपस्यंतं सर्वक्षत्रकुलांतकं।

भार्गवं तं महाभागं शरणं व्रजताद्भुतं॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा मुनिं नत्वा पुनः पुनः। यत्रास्ते करु

णासिंधुस्तत्रैव समुपागताः। नदीकूले तपस्यंतं वैश्वानरसमद्युतिं। दृष्ट्वा भार्गवं दृष्ट्वा तत् राम

स्यांतिकमुपाविशन्। रक्षरक्ष महाभाग सर्वभूतदयानिधे। दुःखानस्तारय विप्रो भवतः ३६

शरणागतान्॥ इत्थं माक्रंदिताः पेतुः पादोपांते नृपात्मज। त्वया त्यक्ता वयं ब्रह्मन् दूषिताः पाप

द्र

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

कारिणाः॥उद्धारयदयासिंधो मृतप्रायौःहतश्रियः॥तासांवाक्यमथाकर्ण्य कृपालुर्भृगु
नंदनः॥ शौनक उवाच ॥दर्शयन्स्वप्रभावंचसांत्वयन्वाक्यमाहसः॥उद्धरंनिवनेत्वाभ्यां
अभयंदत्तवान्मुनिः॥काविपत्तिश्चसंप्राप्तासर्वंवदतुसुव्रताः॥इच्छाधीनंतथानस्यैभयंमा
कुरुताधुना॥ नार्यउवाच ॥कराभ्यांमंजलिंकृत्वाप्रोचुर्भार्गवसंमुखे॥भोभार्गव
महाप्राज्ञदयालक्षत्रियांतक॥प्राक्जन्मचरितंवृत्तंभुंजतेस्माभिरीदृशं॥स्वबंधुभ्यःपरि
२ त्यक्ताःमंदभाग्यानिराकृताः॥प्राणान्मोक्तुमधैर्यत्वाद्गच्छामोनियतेर्बलात्॥पूर्वपुण्यप्रभावेन
स्मान् त्वद्दर्शनमभूद्विभो॥कृपांकुरुभृगुश्रेष्ठपालयस्वद्विजोत्तम॥इतितासांवचःश्रुत्वाअभयंद
त्तवान्किल॥ शौनक उवाच ॥इतःषट्योजनादूरेगोकर्णेशस्यसन्निधौ॥तत्रन्यग्रो
धवृक्षोस्तिभवंतस्तत्रगम्यतां॥तत्रस्नानंप्रकुर्वंतुनिर्भीत्याममशासनात्॥विनाचनासाभ
रणोविनापादांगुलीयकं॥भवद्भिःधार्यतांसम्यक्आकल्पांतंभविष्यति॥संजातानांचयु

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स॰ स्था॰ शौनक उवाच ॥ ततो हृत्वे समायांतं महस्कन समप्रभं ततः ॥ उर्ध्वपुंड्रांकितं शांतं वेदवेदांगपा॥
रगं ॥४०॥ आमूलमुद्रांकितबाहुदंडं मध्ये समावेष्टितचेलखंडं ॥ वामेकनेत्रो धृतवेणुदं
५ डंपाणापहे माध्यमते प्रचंडं ॥ पुनश्च मुद्रांकितसर्वगात्रं वामेकरे संस्थितनीरपात्रं ॥ कृपास
मालोकितवामनेत्रं ध्यायंतमीशं हृदि पक्षिपौत्रं ॥ कंठे समालिंगितरूप भ्रमात्लंब्रं जां ड पिंडी
कृतपिंडजालं । ध्यायंतमीशस्य नृसिंहलीलां ध्यायंतमाद्यं हृदि कोल्लरूपं ॥ तं दृष्ट्वा दंडवद्भूमौ
मुनिं सूर्यस्य सन्निभं । वदंतं स्वमतं सम्यक् पेतुश्चरणयोर्मुदा । ऊचुस्ते षां चरित्राणि अक्षसा
क्षित्वेन निंदिताः । पाहि पाहि महाभाग कृपया दीनवत्सल ॥४५॥ शौनक उवाच ॥ इत्या
कर्ण्य वचस्तेषां शोकपूरितदिङ्मुखान् । उद्धरिष्याम्यहं विप्राः क्षणादेव न संशयः । कृपाकरः राम
सभगवान् रत्नु । क्वाचाभयं ददौ ॥ तप्तमुद्रांकितं कृत्वा मर्त्यं विद्यामिधं ततः । तथाष्टाक्षरमंत्रं ३५
च विष्णुनामांकितं शुभं ॥ स्त्रषिश्च वामदेवाख्यो छंदोनुष्टुप्प्रकीर्तितं ॥ तथा नारायणो दे
वः कैवल्यार्थप्रदायकः । पुराच ऋधरः श्रीमाद्वहितमामुक्तवान्किल । कंठे च तुलसीदाम

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

प्रभावं दर्शयति निजगादाथ तान्प्रति ।। नत्वा गौर्भूमिसंबाधा जाता नरस्करवाद्ध्रुवं ।। कोटि
शस्थाः जनाः सर्वे वंचकाः पापचारिणः अस्मिन धर्ममहाराज शपामि शिवपादयोः ।। ३० ।। इत्यु
क्त्वा सा भगवती तत्रैवांतर्हिताभवत् । तदा तद्वाक्यकौमाकर्ण्य चोमांचितकलेबरः । तस्थौ मुहूर्त
धर्मात्मा जडीभूतः सविस्मयः । ग्रामस्थानां पुरस्तात्तु भूमिं खात्वा प्रदृष्टवान् । क्रिमी संकु
लितं मांसभूतं पुरुषविग्रहं । स राजा विस्मयो भूत्वा क्रोधात्संरक्तलोचनः । ग्रामस्थानां पुरोभा
गे सर्वस्वमपहृत्य च । असाक्षिवादिनस्तेषां ग्रामं तेभ्यः प्रदत्तवान् ।। परित्यागं ततः कृत्वा असाक्षि
वदतां च सः ।। इति निर्दिश्य भगवान् स राजा स्वपुरं ययौ ।। ३५ ।। अथ ते ब्राह्मणाः सर्वे कलया
नतमस्तकाः । असाक्षिवादिनो यूयं पतिताः पातयंति च । आस्थाने श्लाघ्यनीयाश्च सर्वकर्मबहि
ष्कृताः । अस्मिन्ग्रामे विवाहादि वर्जनीयं भविष्यथा ।। इत्युक्तेथ मनृतान्भूपो महाप्राज्ञो दृढव्रतः
ग्राममन्यं समाख्यातं जग्मुस्ते स्वं निकेतनं ।। परित्यक्तास्ततः सर्वे वार्धितीरमुपाश्रिताः स्थि
त्वा पक्षमासपर्यंतं मंदाक्षा व्याकुलेंद्रियाः । यदृच्छयागतः श्रीमान्रविमतस्यापको महान् ।। ।।

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

टीश्वरैःसह।स्थिरांपूजांकरोतिस्मगंधपुष्पाक्षतादिभिः॥भक्ष्यभोज्यैस्तथाधूपदीपनैवे
द्यवंदनैः॥प्रार्थनामकरोत्तत्रपार्थिवोमनसेस्थितं।कृतांजलिपुटोभूत्वाविनयेनाब्रवीद्वचः॥

॥राजउवाच।विदेहिदेहिकल्याणंकलुषंयन्मयाकृतं।अज्ञानताज्ञानतोपिमूदेवीक्षम्य
तांत्वया॥इदंस्थानंरदंक्षेत्रंअन्यस्थानमथापिवा।वक्तव्यंयत्वयासम्यकूबोधनायइमांन
णां॥इत्थमुक्तामहीपालेतत्रतूष्णींबभूवसः।[illegible]सएवतांसर्वभूतानांकुंडेस्थाविधिचोदि
तः॥ शौनकउवाच ॥परित्यागायचैतेषांस्वनाशायनृपात्मज।राज्ञःकीर्त्यैतथाख्यात्यै
उच्चैसश्चनराधमः॥इदंकोटीश्वरस्थानंसातत्यंनात्रसंशयः।प्रोक्तंवचस्तदाकर्णपिशुनाःपा
पकर्मणः॥२५॥श्रूयतांमनुजाःसर्वेभवद्भिर्लोककंटकैः।अपहृत्यमदीयंचभवंतेभ्योददं राम
तिचाइतिसज्ञापयंतस्तेमेनिरेकृतकृत्यतां।एतस्मिन्नंतरेव्योम्निजनआश्चर्यकारिणी। ३४
निजभर्तृस्नेहवशात्तथाकोटीश्वरस्यच।प्राप्नोतिजननतापौघशंकाएवामितप्रभो॥स्व

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

पुंगवान्। जल्पंतः सर्वमन्नं तं सांत्वयन्नाह पार्थिवः। इत्थं प्रवदतस्तत्र वाक्यं च नृपतेः शुभं।
तिरस्कृत्य नृपस्याग्रे अकुर्वतो ऽभिभाषिणे॥ न जग्मुस्ते विचिन्त्वाथ हर्षयन्नि च तां सभां। कास्यपि
प्रार्थइष्या मो वदन्त्ये पौस्तुमाश्रुमं।१० कलुषं यत्र यत्रास्ति तत्र तत्र भविष्यति॥ इति निश्चित्य
मनसा चारानाज्ञापयत्तदा। द्वात्रिंशद्ग्रामनिलयान्स्वे स्वे धर्मव्यवस्थितान्॥ श्रेष्ठमानघ्ने स
नान्पूज्य क्षिप्रमानीयतामिति। परश्वः साधर इष्ये हं आदिष्टो नृपतिर्गृहं॥ तस्मिन्नेव क्षपाम
ध्ये धूर्तोः कोटिश्वरे स्त्रिक्षाराः। सीमोपांत्यं समागत्य खनित्रैरतिवेगितः। क्षोणीं खात्वा व्या
ममात्रं कुंडं कुत्सितकर्मणः। निक्षिप्य पुरुषं कंश्चित्तस्थीयतामित्यपूरयन्। तथा स्वभव
नं प्राप्तुः राजा एकत्वावस्थितः। अथ चारैः समानीताः द्वात्रिंशद्ग्रामवासिनः। आगे जग्मुर्नृपसां
न्निध्यं आसीर्वादद्धुरः सरं। तत्कालोचितवाक्या निजगुश्चैव नरेश्वरं॥ तदावसजनैः सार्धं
सीमाप्रांतं ययोमुदा। संगृह्य पूजामारेभे दैवसैस्तांत्रिकैः सह। सहतोर्यत्रिकैश्चैव कूटको

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

गोमहिष्यादिसर्वस्वं पूरितं भवनं तथा ॥ स्नात्वा शुक्तिमतीतोये नृसिंहेशस्य सन्नि
धौ ॥ धारापूर्वं ददौ ग्रामं स्वजनैरभिवंदितं ॥ ४० ॥ निर्भीताः संचरंत्यत्र स्थाप्यतां शा
श्वतं द्विजाः ॥ इत्युक्त्वा तीर्थयात्रार्थं ययौ स वृषलात्मजः ॥ शौनक उवाच ॥ अथ ते
ब्राह्मणाः सर्वे हृष्टचित्ता भवंस्तदा ॥ ग्रामं च अष्टधा भज्य कृत्वा स्वं स्वं निवेशनं ॥ तथै
व भाषयं स्थस्त तथा नामानि या निच ॥ हव्यकव्य शुभादि निचक्रे संकेतमार्गतः ॥ तदा
प्रभृति राजेंद्र ते विप्रा न्यवसंस्तु खे ॥ द्वात्रिंश ग्राम संस्थानां महात्म्यं वृषलस्य च ॥
नवोढायाश्च कांतायाः किं ब्रवीमि नरेश्वर ॥ कुलहीनापरित्यक्ताः गुरुबंधुजनैः
सह ॥ ४५ ॥ द्वात्रिंश ग्रामवासिन्यो निंदिताः पापचारिणाः ॥ सदा भ्रष्टा ज्ञानिनिरताः रा
जते भूतले वसन्तु ॥ एतेषां दर्शनात्सद्यः पातित्यमनुगच्छति ॥ प्रायश्चित्तविधिं वक्ष्ये

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding-MIDF

स· स्था· क्रोधमूर्छिताः॥३०॥ दंडमादाय हस्तेन निजसूनुस्तान्नरेश्वर। ते भयात्सहसाजग्मुः
रेष दारुणं तं बलांगजं॥ तमूचुः पाहि पाहीति कातरोक्तिं विधाय तां॥ तदा तेषां वचः श्रुत्वा ह
२ पयाविष्टचेतसा॥ जघन्यजाग्रणीरूयः तानुवाच भयान्वितान्। शोकं त्यजत हे विप्राः
किमर्थं क्लेशकारणं। इदं ग्राममंच दास्यामि नवोढामंगनामिमां। गोमहिष्यादि सर्वस्वं।
स्वीयतामत्र निर्भयाः॥ शौनक उवाच ॥ यस्य द्रोहं च कुरुते यदा पः करुणान्वितः
अतीव दुःखसंतप्तस्तमेव शरणं व्रजेत्। ३५। मनसानुस्मरेत्सोपि द्रोहं तेन कृतं पुनः।
उद्धरिष्यति धर्मात्मा रामः शस्त्रभृतां वरः। तेषामसौ द्रोहकृतं चतुर्थे निरपुंगवः। नैवा राम
त्र विस्मयः कार्यो न कश्चित्करुणात्मना। अथ तेभ्यो द्विजेभ्यश्च शूद्रो सोकरुणाहितः ३२
कांतां स्वकां तां दत्वा नवोढां नवयौवनां। विचित्रैः वसनोपेतां विचित्राभरणैर्युतां॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

ब्रवीद्वचः। अहंच भवतां भृत्यः मम कार्ये समागताः। मनो हितं कुलस्यास्य भवद्भिः क्रिय
तां लघु॥ तदा तस्य वचः श्रुत्वा विप्राः प्रेम निमंत्रिताः॥ तथेत्यूचुः द्विजाः सर्वे नानारत्नैर
लंकृताः॥ अष्टापदेन नरचितां मष्टोतां शिबिकां ददुः॥ किं वक्तव्यं नरपते हेलया विधिचोदिताः
शौनक उवाच॥ गुरुर्बंधुजना न्सर्वा त्यजंत्यर्थपरायणाः॥ वैश्यासक्ता परस्त्रीणां द्यू
तासक्तास्त्रया मिव॥ अश्वासक्ता नरा भूपसततं गां त्यजंति हि॥ जघन्यः सहसागात्य शिबिका
मारुरोह सः॥ शनैर्बंधुगृहं प्राप्य रुतोद्वाहः स भद्रजः॥ पत्न्या सह मुदायुक्तो प्रपेदे निज
मंदिरं॥ अथ तेभ्यो द्विजेभ्यश्च वस्त्राण्याभरणानि च॥ एकैकस्य द्विजस्याथ प्रददौ स मु
दान्वितः॥ शतप्रस्थं च निष्काणि किं न देयं महीपते॥ अथ ते ब्राह्मणाः सर्वे द्रव्यान्यादा
य सत्वरं॥ भद्रवर्गे समादाय ग्रामान्गंतुं प्रचक्रमुः॥ पतितानागतान्दृष्ट्वा ग्रामस्थाः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं.स्था. स्येपीनोन्नतपयोधरां।रूपयौवनसंपन्नां सर्वलक्षणलक्षितां।अस्मात्संततिसि
ध्यर्थे वृणोहं वनतां शुभां।।नापुत्रस्य च लोकोस्ति आकुर्मेति मतां वराः।इति निश्चयिम
३१ नसा विवाहे कृतनिश्चयः।आमंत्र्य बांधवैः सार्धमुक्तवान्स मनोरथान्।।शृणुध्वं वा
चः।।क्रियतां मम चार्वंगि संख्यामयः पुत्रकामिनः।अस्मिन्नर्थे महाराज जात्यं मा कुरुताध
ना।।अथ तैर्बांधवाः सर्वैः समालोच्य परस्परं।काचित्कन्यां शुभश्रोणीं बिंबोष्ठीं नवयौ
वनां।दृष्टा तमूचुस्ते सर्वे योजनार्धार्धसंस्थिताः।काप्यस्ति तत्र महाप्राज्ञ तव भार्या भवि
ष्यति।इति तेषां वचः श्रुत्वा मेने पैढूलत कृत्यतां।स्वकाले परिणेतव्या इति निश्चित्य चेत रा म
सा।।पाणिग्रहणसंभारान्संपाद्य स्वजनैः सह।शिबिकावाहकः कोपि नास्त्यत्र विषये २१
यतः।।२०।।किं करोमि क्व गच्छामि कथं चिंतां तरिष्यति।।ग्रामज्ञान्नूतान्समाहूय विनयेनाः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

ज्ञामनिलयाः श्रेष्टावेदविदांवराः। अष्टौ द्विजाः समायाताः सभार्याःसहपुत्रकाः।
तेवदंतिसमाकर्ण्य निर्भाग्यौधनलोभयोः। तयोःसमीपमाजग्मुर्दरिद्रविनिवृत्तये॥
आसिर्वादंततःकृत्वासमवेताद्विजाधमाः। आशापूर्वकवाक्यानिऊचुस्तेधनलौ
लुपाः। युवांधीरौयुवांआढ्यौयुवांपूज्यौजगत्रये॥ भवतोःसदृशोनास्तिरूपौदा
र्यगुणादिषु। स्तुतिभिरुच्चकैर्विधैवाक्यैर्वीक्ष्यविशारदैः। समागतानामालोक्यजेष्ठो
धर्मैकपरायणः। विधिवत्पूजयामासस्ततेभ्योद्रविणांबहु। तथाष्टौसत्कुटुंबिभ्यःकृत्वा
सद्मानिभूद्विजः। तदासर्वसमृध्यानिपशुधान्यानियानिच। दाशीजनयुतास्तेषांददौ
तेभ्योमुदान्वितः।१०तेनसन्मानिताःविप्राःवासंचक्रुरतंद्रिताः। शिश्रूषांतस्यकुर्वंतौ
निन्यतुर्द्वादशहायनान्। जघन्यजोथसंचिन्त्यपुत्रहीनात्समांगनाम्। अन्यांसुलोचनांप्रा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

सं॰ ह्या॰ स्पर्शतां त्रिकलं तथैव च ॥ यमाद्यष्टांगयोगस्थं निस्पृहं भृगुनंदन ॥ नवैते गोलक
२० न्नासौ विवर्णाश्च निराकृताः ॥ विप्रस्समनुगच्छंतः प्रवर्तंति कलौ युगे ॥ बहुनात्र
किमुक्तेन किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ एतेषां दर्शनात्पुंसां पातिसंसंभविष्यति ॥ प्रायश्चि
त्तविधिं वक्ष्ये मार्तांडस्य विलोकनं ॥ गणेश्वरं विघ्नमनादिशून्यं विष्णुं तथा
रुद्रं विक्रमुदारविक्रमं ॥ देवीमुपेंद्रस्य महेंद्रलिंगं ममाभिभूयाद्रेण माभिभूयः ॥
इति श्रीस्कंदपुराणे सह्याद्रिखंडे पातित्यपंचग्रामनिर्णयो नाम दशमोध्या
यः ॥ ५० ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ शौनक उवाच ॥ ॥ पातित्य
ग्रामअन्यंतत्तु श्रुक्तिमयाश्च दक्षिणे ॥ शूद्रदत्तं द्विजेभ्यश्च वाहकेभ्यः स्ववाहनं पुरा तु राम
पादजौ कश्चित्समुद्रकुंदेति विख्यातौ ॥ रूपयौवनसंपन्नौ महाबलपराक्रमौ ॥ शिवपूजा ३०
परानिष्ठौ द्विजभक्तिपरायणौ ॥ तयोस्तु कतिचित्कालः व्यतीयुर्नृपनंदन ॥ द्वात्रिंश

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

नथैत्याह महाबाहुः आग्नीध्रं सोमपिच्छिलं ॥ येद्वेदांगतत्वज्ञं स्मार्त्तकर्मसुनिष्ठितं ॥ आंगम्बं
ह्रं च महाबाहुं पश्चिमाद्दृब्धुस्तटे स्थितं ॥ संस्कारं क्रियतामस्यास्तया चैनस्वकारिणः ॥ अवैदि घ
केन मंत्रेण नामग्रहणपूर्वकं ॥ स्नानं कुरुतथा तेभ्यः तत्र निक्षिप्यतामिति ॥ कुमारपाणि
रिक्तस्का माहेंद्रमर्घमतत्द ॥ ॥शौनक उवाच ॥ ॥ ॥ गुरुवाक्यमथाकर्ण्य सोमपीथीमहा
मतिः ॥ गोयकांस्तान् समाहूय मंत्रपूतैर्जलैरपि ॥ मृत्तिका च भस्मना बाथ तथा शुक्ति
मनीजलैः ॥ विदिवैस्तापयो मास गुरुवाक्यस्य गौरवात् ॥ नवानें नव पुत्राणां नवना
इयमान्यकारयेत् ॥ हेब्बारये [illegible] नंतो कैवमापन्नाः ॥ कोडगी ह्यं भग्न कल्कुरापश्चात् वेद
सेभ्यं चेतो भवेत्तु ॥ चौलोपनीतिकर्माणि तस्माद्वाहानियानि च ॥ लौकिकोक्तेनमार्गे
णसोमपीतिस्तथाकरोत् ॥ कार्याकार्यविवेकज्ञो नातिकर्मा गुरोर्गिरं ग्रामं कुत्र करि
ष्येहमिति चिंतापरोभवत् ॥ ॥शौनक उवाच ॥ ॥ येनास्मिन्नंतरे राजन्नूत्यौ [illegible] लि ब्लि
गिः समपद्यत ॥ अत्रैव कारयस्वेति विस्मयं विस्मयावहं ॥ ततस्तद्वाक्यमाकर्ण्य स
विप्रेंद्रो मुदान्वितः ॥ उपस्यकौ [illegible] सैह्यशैलस्य पश्चिमे ॥ उत्तरे चक्रपीसीमा
यां कोडाद्रेः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

सं०ह्रां भावंच पंचगव्यमस्य वैभवं ॥ सुतिमासस्य से प्राप्तः श्रुचे नक्षत्रादनंतरं ॥ निर्मितास्ताश्च वि
२८ श्वास्ता सुतांश्च सुषुवीरे तदा ॥ क्रमात्कन्याश्च संजाता यौवनोन्नतपयोधराः ॥ संतोषम
ह नुलं प्रापुः प्रौढिष्टा स्ताश्च सुव्रत ॥ तेषां नीतिषु बालत्वं तथा कौमारवार्धकं ॥ गोकर्णा
यौवनं प्रापुः तेनः श्चेतन्मुनेश्वर ॥ सोदरावरणार्थ्ययिन प्रापुश्च कदाचन ॥ केचिज्जना
कर्षयंति लांगलं च केचिज्जनाः ॥ केचित्सापुर्भारं विद्यां केचित्कुर्वंति वेष्टीकां ॥ जघन्यज मद्धि
तं प्राप्ताश्च किं ब्रूमस्तान्नरेश्वर ॥ कृत्सा विवर्णा वेधव्यात् पिशुनास्ता निराकृतात् ॥ ने
त्रहीना यथा से नेयथेष्टं विचरंति हि ॥ शौनक उवाच ॥ ॥ इत्थं प्रवर्तमानेषु वै तेषु
राः बहुवत्सरैः ॥ भार्गवः कृतगोकर्णः तथा नौलवमंडनं ॥ महेंद्रं गंतुकामोसौ प्रपेदे क्रीडपत्त
नं ॥ ततो दूरे समायांतं भास्कररस्य समद्युतिं ॥ तं दृष्ट्वा भार्गवं वध्वः पेतुश्चरणयोस्तदा ॥ राम
य तथोर्थासिष्ट गांतं उक्त्वा एवं ई पुनः पुनः ॥ त्रायस्वास्मान्महाभाग त्राहि मां पापभीरुचा २८
रिणाः ॥ तदा करुण्यवचस्ता सा कृपालुर्भृगुनंदनः ॥ कृपां चकार कृपया पालयन्निव भूमिप ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

न्विघ्नोचयं   न्यो

न त्रियाँ ~~क्षिन्नमोमयं~~ ॥ नार्य्य उवाच ॥ ॥ ॥ बाल्येभर्तृवियोगे न ललाटलिखितेन च ॥ इमांम
वस्थां संप्राप्ता जनैरति विगर्हिता ॥ ग्रामणीभ्यः परित्यक्ता तपस्वी नेव यंबत ॥ देहं सकु मधैर्य
त्र योगिका मोनियतेर्वशात् ॥ पुण्यलेशेन महता हद्दर्शनमभूद्विभो ॥ कृपां कुरु दयासिंधो नः
पालय कृपाकर ॥ इति तासां वचः श्रुत्वा दत्तवान भयं मुनिः ॥ तामिश्च सहस्रं प्राप्तः क्रोडेशं भ
द्रदायकं ॥ ७० ॥ दर्शनं कारयामास यथा भक्ति भविष्यति ॥ क्रियतामत्र संवासं किंचि
त्र त्कालमतंद्रिताः ॥ क्रमोशंकरनारायणोप्यदेवोयं करुणानिधिः ॥ शंतनोति न संदेहो भवि
ता कुलदेवतं ॥ इति मुक्त्वा महायोगी गोकर्णं प्रयौ तता ॥ ॥ शौनकौवाच ॥ ॥ ॥ किंकरजनहि य
तकरणं संततकरणं शिवंदिरास्मरणं ॥ पंकजभवनुत चरणं शंकरनारायणं सदा कलये ॥
इति श्री स्कंदपुराणे सह्याद्रिखंडे नवमोध्यायः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥ शतानीक उ
क्रूरकर्म वाच ॥ ॥ ॥ किं ~~[illegible]~~ चोविप्रेंद्र गर्भिण्यां तानितंतवः ॥ विस्तरेण वदस्वाद्य पंचग्राममभू
कथं ॥ ॥ ॥ शौनक उवाच ॥ ॥ ॥ ॥ संक्षेपेण प्रवक्ष्यामि श्रृणु पार्थिवसत्तम ॥ भार्गवस्य प्र

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MHDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

यनमः शिवाय।।माराहितायमधुकैटभधारणाय ध्यानादनौरःप्रतरकंठतनुप्रभाय।
सारायसर्वजगतामपि शंकरश्रीनाराय०।धारानुरागधरणीधरराजकन्यावाराकरेंद्र
तनयावशमानसाय।।सूर्येंदुवन्हिनयनायच शंकरश्रीनां०।।आराधनप्रणयिनामनिशं
जनानांकामप्रदेहकल्पयतेकलिकल्मषाय।नारायणायनरकच्छेद शंकरश्रीनां०।नम्रस्थि
प ताकुलजनस्यमंगलायनामावशेषितस्मरारिमहाभयाय।नाथायसर्वजगतामपि शंक
रायश्रीना०।।भूवारिवन्हिमरुदंबुरपूरुषार्कजैवारकोष्ठवपुषेदशविग्रहाय।।नानाचरा
चरमयायच शंकरश्रीनां०।कीनाशनक्रतयहीतरटंमृकंडुभूनागभीतिहरपादकरांबुजा
य।।आराधितायसकलैरपिशंकरश्रीनां०।नानाविलासनगराजनदीसकन्यानामोवि
तायनरवाहनचप्रियाय।।नार्कदृमायनमतामतिशंकरश्रीनां०।जयशंकरपंकजनाभ
विभोविभवप्रदपादकपांसुनिधें।।निधिपावकसेवितदैन्यहरहरमाधवमानवमाररि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

पो॥४०॥रिपुदानवदानवचक्रधराधरजापरियूननलोलभुज॥भुजगाधिपकोमल
स·त्वा· भोगशयशयशोभितशूलविशालगदा॥गदभेषजचित्रविचित्रगणागणनायकआस
२६ सतोषकर।करनीरजनाञ्चितश्रीशंभुरवरदाभयदानविधानपद॥पदनम्रसुरासुरपू
र्णरूपरूपणाखिलकामनकल्पतरो।तरुणीमणिभूषितवामतनोतनुकांतिनिराकृतिनी
लमणे।मणिमौक्तिकविद्रुमटंकचंद्रकलाकलनवेणुनवोन्मदगोपिजन।जननादिविहीननि
जीदर्पदर्पविकोटिनिकाशविकाशरूपे।रुचिरंनवकौस्तुभमंबुजमलगलक्षितकालमहा स्तुरिता
न परग॥गरलाशुधमस्तवसंधायपवनस्फारितांकांबुजभवासघट॥४५॥घटसंभवदत्तम
हास्तततेजगदीशमहेशभवेशभव॥भवसागरतारककंकवनांधकिबंधविबंधविधेहिपदं। राम
तांधककंधरदः॥रदनच्छदविद्रुतविद्रुमभासाद्दमभंगदनंगरकुंदनदन॥ ॥रदकेसरराजित २६
पद्ममुखंमुखरीकृतसद्गुणभाग्यनिधे।विधिवंद्यविधेहिपदंहृतयेहृदयंगमकुंकुमलिप्तधरः॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

धरजाकमला।कुचलोलकरा तरजाद्रित निर्दयदैत्यपते॥ पतितासमहानगकज्ञनुतेनतमु
ह्रितवेदपुराणगणाः॥गणनाविषयानघपुण्यगुणागुणवर्णननीतिवक्ष्मिस्फुरः॥स्फुरदम्बुरुह
मूललसद्भुवनंभवनाशनभावनमंगलदं॥गलमद्गजलंज्वलदिव्यतरुप्रसवायुधतापनरुन्नयन
१५०जयनांबुजसाधितचक्रजयःजयक्रोडपुरीशगिरीशजय।एवंस्तुत्वातदारामःकृतांजलि
पुटःसुधीः॥तथानत्वाथतंदेवंप्रतस्थेवारुणींदिशं॥तत्रश्रुतिमतींदिव्यांविमलोदकपूरितां॥
मंदाकिनीप्रतिनिभांमघ।हौघपरिवर्तिनीं॥तांददर्शमहाभागस्तस्यांस्नात्वाप्रचक्रमे।विधा
यनित्यकर्माणि॥सोहंब्रह्मेतिभावयन्।मंत्रमूर्तिंहृदिध्यायन्नानांतरेभजयन्मुहुः।एतस्मिन्नंत
रेराजन्नाजग्मुरतिदुःखिताः।५५।विप्रस्त्रीः पूर्णगर्भिण्यःक्षुत्पिपासातिपीडिताः॥नदीकूलं
ततःप्रापुःनवसंख्यानवान्नताः॥अतिदूनेनतपस्यंतंसाक्षाद्ब्रह्मेशिखोपमं।कोटिभानुप्रतीका।

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स॰ रा॰ शंनासाश्रुकृतलोचनं॥८८ ऋुः भार्गवं दृष्ट्वा तस्यांतिकमुपाविशन्॥ पाहिपाहिमहाबाहोस
र्वेश्वरदयानिधे॥ दुःखान्नस्तारय विभो भंगकृतान्परंपरान्॥ उच्चैराक्रंदिताः प्रोचुः तस्मिन्नपदोपांत
२८ भुवनस्यले॥ त्वदयेस्यावयं भ्रंशन्निंदिताः पापकर्मणा॥ उद्धारयकृपासिंधोमृतप्राया हता
वयं॥९०॥ ॥शौनक उवाच॥ ॥इत्थंदीरितमाकर्ण्य विस्मयोत्फुल्ललोचनः॥ उद्धरामिवनेत्रा
भ्यां ददर्श नृपनंदनः॥ यत्तं ते भूतले धीरा पालनायातिदुःखिताः॥ सहजं हि तथा तासां मदभ
यत्कीर्तनात्॥ अथदत्वाभयं ताभ्यः कृपालुर्दीनवत्सलः॥ मेघगंभीरया वाचा उवाच नृप
नृ नंदनः॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥धैर्यमालंब्यतां नार्यः क्लेशोसौ संत्यज्यतामिति॥ अभीप्सितं व
रं भूतदत्तमित्यवधार्यतां॥ ततस्तद्वाक्यमाकर्ण्य सुधारसमिवोदितं॥ उत्तस्थुरथ विश्वस्ता राम
अश्रुपूरितलोचनाः॥ भयं त्यक्त्वा सवत्सां तं संहर्तुमुपचक्रमुः॥ द्वात्रिंशद्ग्राममध्येषु श्रो २८

दक्षिणस्यां महाक्षेत्रं अविमुक्तं वदंति हि। यात्रां कृत्वा महादेवं तथाकोटेश्वरं वि
कृतस्य पुरुषस्य कथं दोषं समारोपणीयं॥ भार्यादंडं पृथक्कुर्यादिति परित्यागदुष्टभार्येति व
अयं पुरुषः सर्वथा दुष्ट एवेति स्वयमर्थः॥ प्रकृतमनुसरामः। शंके निवेदयामासुः वार्तां मि
थुनहत्यकां॥ परित्यागाय चैतेषां उपायं चक्रु रंजसा॥ गोराष्ट्रजानां सर्वेषां पापीनां क्रूरक
र्मणां॥ आस्ते महाबलेनेति गोराष्ट्रे सिंधुसंन्निधौ॥ तस्यैव दर्शनं प्राप्नुवंति विमुच्यतां॥ शा शेवा
शश्वत्पापैर्दं मंत्रिणः मंत्रकोविदाः॥ शौनक उवाच ॥ अथ गोराष्ट्रजाः सर्वे दुःखान्वि
गत्य तत्पुरं॥ पातित्यविनिवृत्यर्थं तीर्थयात्रां शनैः शनैः॥ कुर्वंतः संत्यमासाद्य नानामुनि
गणैर्वृतं॥ अवंत्यां गिरिशृंगं तौ लवं देशमाविशन्॥ क्रमाद्गोकर्णमद्राक्षुः तत्क्षेत्रस्थं म
हाबलं॥ गोकर्णे शिवं संपूज्य विधिवत्कल्पनंदन॥ स्नात्वा भुक्तिमत्तीतोये सर्वौघोघविना
शने। विधिवत्पूजयामास सर्वेषां पापनिवृत्तये॥ पश्चात्तापेन संयुक्ताः दक्षिणां दिशमाः
ययुः॥ ह्रास्यां पिशाचरूपाभ्यां स्पृष्टा ह्रस्वदुरात्मनः॥ पृष्ठभागे यत्र यत्र तत्र तत्र गमि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स्या॰ ष्यति॥अनंतेशासमीपेतु तपस्यंतं महामुनिं॥शंखचक्रगदापद्ममुद्रालांछितवि
ग्रहं॥तं दृष्ट्वा दंडवद्भूमौ पेतुश्चरणयोर्मुदा॥ऊचुस्ते कांचरित्राणि युग्महत्सा च दूषिताः॥ध्या
४ त्वा मुहूर्तं धर्मात्मा रूपयाविष्टमानसः॥४०॥ददौ तीर्थोदकं तेभ्यः स्तुवयन्निव मंगलं॥क्षेत्रे रुद्रस्य॥प
यतीर्थमध्येतु गुंजामात्रस्थितं शुभं॥जनार्दन इति ख्यातं सालग्राममभूत्किल॥कृतार्थो
स्मीति निश्चित्य मंजूषां तेन निबध्यतां॥आरुह्य सत्यशिखरं गंतुं सर्वे प्रचक्रमुः॥मार्गमध्यान्ह
वेलायां सीताया उत्तरे तटे॥गलितं पन्नसंदृष्ट्वा वृक्षमूलमुपाविशन्॥फलं तत्सहसाभि
त्वा बुभुजुस्ते नरास्तदा॥वस्त्रेण मार्जनं कृत्वा हस्तं मतिविवर्जिताः॥ते सर्वे गाढमागत्य
वृक्षमूलं व्यलोकयन्॥तत्र दृष्ट्वा महाश्चर्यं किमेतदिति शंकिताः॥आसीत्करंडपीठं च राम
सालग्रामं जनार्दनं॥गंतुं गृहीत्वा तं मूढाः खननायोपचक्रमुः॥एतस्मिन्नंतरे भूद्व्यो ४८
मगीः समपद्यत॥स्थीयतामत्र भो विप्राः भवस्थानं भविष्यति॥एकरवनसंदेहो भविष्य

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

तिजनार्दनः॥ युष्माकं कुलदेवत्वं श्रेयःप्राप्तिविवृध्यये॥ ३ इत्युक्ता साभगवती तत्रैवांतरधा
केषा सरस्वती नैककारणोनोदिता किल॥ इति सर्वे समालोच्य हर्षनिर्भरयंत्रिताः॥ ५०॥ अस्मिन्नै
व महाग्रामे प्रवासं कुर्महे वयं। त्रिंशत्सप्तानि ते चक्रुः ग्रामस्थानामनुज्ञया॥ ५१॥ स्तोकतिथि कालं ह
व्यकव्यविवर्जिताः॥ न याताः पूर्वनिलयाः एतेषां भवनं प्रति। किमेतदिति निश्चित्य स्वस्वपापेन शं
किताः॥ मुनिरालोकयामास पूर्वदृष्टं महाजनाः॥ सोपि दृष्ट्वा महातेजाः पावयामास शास्त्रतः॥ तप
मुद्रांकितः कृत्वा मर्त वैष्णवसंज्ञितं॥ तथैवाष्टाक्षरं मंत्रं परं चोपदिदेश सः॥ आनो भद्रेति मं
मृदा हन्न मुच्यते॥ आ मंद्रैरिति सूक्तेन मृदालेपनमुच्यते॥ अक्षीक्ष्णां तेन मंत्रेण मृदास्
विलिप्यते॥ भाले दिव्या दशास्यानेमुद्रालक्षणमाह सः॥ शंखचक्रगदापद्म धजैर्श्चापि
भितां एते पंच प्रशस्ताश्च लोके मुद्राः प्रकीर्तिताः॥ ललाटे धारणं कार्यं मतो देवेति मंत्रत
दं विष्णुसचा नित्यं हृदये धारणं स्मृतं॥ दक्षिणे बाहुमूले तु विष्णोः कर्माणि मंत्रतः॥ तद्

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MJDF

·स्ना· रिति मंत्रेण कपोले दक्षिणे स्मृतं॥ तद्विप्रासेति मंत्रेण कपोले वामके शुभे॥ ६०॥ विष्णो
ति मंत्रेण उत्तमांगे विधीयते॥ प्र तद्विष्णुः कंठदेशे मुद्रया चक्रसंज्ञया॥ प्र विष्णवेति
णकुक्षौ सम्यक् विधीयतां॥ यस्य त्रितेति मंत्रेण पृष्ठदेशे विधीयते॥ तदस्य प्रियमंत्रे
५ णपार्श्वे विशिष्यते॥ त्वं वा स्त्विति मंत्रेण दक्षिणे पार्श्वके शुभे॥ इत्येवं द्वादशांगेषु वे
त्रैर्विधीयतां॥ इदं पवित्रं परमं गोपनीयं प्रयत्नतः॥ कदाचिन्नोपदेष्टव्यं कृतघ्नाय दुरात्म
बहुनात्र किमुक्तेन कुर्वंतु मम शासनं॥ ६५॥ शास इत्थं महायोगी प्रययौ तैश्च सत्कृतः॥ गुरु
रुत्वां स्वीकृत्यैवासं चक्रुरतं द्विजाः॥ शौनक उवाच॥ तदाप्रभृति तद्ग्रामं बेलंजीति व
दंति हि॥ तत्र स्थितान्द्विजान्सर्वान्पतितान्प्रवदंति हि॥ बहुनात्र किमुक्तेन राजश्रेणी शिरो
मणे॥ तेषां दर्शनमात्रेण पातित्यं चानुयास्यति॥ प्रायश्चित्तं मया वक्तुं न शक्यं नृपनंदन॥ ७
साधारणेन वक्ष्येहं कृच्छ्रं चांद्रायणं चरेत्॥ तस्मिन्यन सद्वृक्षे तु महाकारुणिके स्थले॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

मारोपयामास कूटस्थोऽश्च महात्मभिः॥७०॥ सूत उवाच ॥इदमेव पुरा ख्यातं श
केन महात्मना॥ शतानीकाय यज्ञे च उक्तवान्सकलं द्विजः॥ शौनक उवाच ॥चरितमिदं
मशेषं कुर्वतानां च वृत्तं मिथुनहरजनानां सम्यगुक्तं नरेंद्र॥ सकलकलुषनाशं यः श्रृणो
ति इह लोके सकृदपि जनमध्ये साधनं मुक्तिहेतोः॥ इति श्रीस्कंदपुराणे सह्याद्रि
खंडे बेलंजी महात्म्ये सप्तदशोध्यायः॥ शौनक उवाच ॥अन्यद्बंधं प्रवक्ष्यामि श्रृदे
स्य महात्मनः॥ कश्चिद्द्विजो राजस्यार्थे सावधानमनाः श्रृणु॥ अस्ति कलिंगदेशे तु नाम्ना
चंद्रमालिनी॥ नरनारीसमायुक्ता हस्त्यश्वरथसंकुला॥ तस्यां पृथ्वीं जगत्त्राता रविगो
त्रोद्भवः॥ आसीत्पुरा हेममाली युधिष्ठिरसमद्युतिः॥ धन्विनामग्रणीः श्रेष्ठो महाबल
क्रमः॥ दोर्दंडमंडलाग्रेण जितसामंतमंडलः॥ उदयाद्रिसमारूढमार्तंड द्युतिमा
॥ व्योमाक्षमामंडलस्य चाखंडलसमप्रभः॥ महादाने चोपदाने ज्ञानी चमितं तं विदुः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

हा.

कीर्तिस्फुरद्वाब्धेश्च संज्ञातश्चंद्रमाइव॥ यस्यप्रतापात्संभूतो धनंजयइतिस्फुटं॥ कामं

नंगतां नीतो रूपं दृष्ट्वातिलज्जितः॥ गांभीर्यमस्य दृष्ट्वा यस्याल्लो निर्भयान्वितः॥ वह्निक्षय

६ प्राप्तो नरगैः सह कूजती॥ इत्थं गुणविशिष्टो यो धीमान्राज्यं प्रशास्यति॥ अनावृष्टिभय

चित्रनास्ति दुर्भिक्षजं भयं॥ म्लेंछकृतस्करशार्दूलवृकसिंहादिजं भयं॥ एवं प्रवर्ततः तस्य

युर्बहवः समाः॥ कदाचिदागतः श्रीमान्नूवेदवेदांगपारगः॥ ललाटनेत्रात्संभूतवैश्वानर

प्रकृतिः॥ तथापि शांतसंयुक्तो मूर्तिमानवलक्ष्यते॥ स्वमस्राभार्यया युक्तो शिष्यैः सह समागम

सभायां तं द्विजं वीक्ष्य मधुपर्कासनादिभिः॥ पूजयामास विधिवत् हेममाली नृपोत्तमः॥ आगम

चास्य पश्यामः इति कृत्वा मतिं द्विजः॥१५॥ मंत्रपूतान्यक्षतांश्च प्रयच्छदाम पाणिना॥ दृष्ट्वेनं रा

जशार्दूलो किंचिद्व्याकुलितेंद्रियः॥ मंत्राक्षतमणीयंत्रं वाक्यं प्रष्टुं प्रचक्रमे॥ भो भूदेव द्विजालो ४

केतं तिसेवितमोत्तमाः॥ तेषां द्विजानां मध्ये तु नहि कोपि भवान्द्विजः॥ ईदृशं कर्मकर्तारं नर

स्तौजगतीतले॥ तस्य तद्वाक्यमाकर्ण्य भयरुत्यो द्विजाग्रणीः॥ उवाचक्रोधतात्माम्लो व

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

हे
हि त्वर्थसंयुतं।अस्माभिः पार्थिवाः दृष्टाः बहवो नृपसत्तम॥न हृद्दशं त्रिषु लोकेषु वि
भवादृशाः॥२०॥तथा भवतु दास्यामि दक्षिणेन करेण च॥गृह्यतां यदि शक्तिश्चेत् उचे मू
पाम्यहं।अस्मा भवतवः सर्वे पश्यंत्वत्र महाजनाः॥इत्थं वदति विप्रेंद्रे पार्थिवास्तु तदान
किरीटमणिदीपेन पादपीठां तम्रूतलं।तदानी राजनं चक्रे तं विप्रं हर्षयन्निव॥उत्तिष्ठो
राजेंद्र भीतिं त्यज महामते॥दर्शयामास महात्म्यं पटविस्तारतामिति।उक्तवंतस्य वि
हूने तिष्ठन्नृपोत्तम।पटं विस्तारयामास प्रभावं द्रष्टुमुत्सुकः॥ द्विज उवाच ।विप्रस
हस्ते शिखा जानति निश्चयं।पश्येदानीं महाराज ज्वलंतं हव्यवाहनं।इत्युक्त्वासौ त
दर्शयामास भूसुरः॥तथा प्रभावं मंत्रस्य सारं सारान्वितं तथा॥वैश्वानरास्त्रं संधा
प्तवान् क्षत्तैः सह॥जाज्वल्यमानं तेजोभिः कृशानुं समुदैक्षत॥तत्पटं भस्मसात्कृ
तां सभां दग्धुमुद्यतः॥शिखावंतं तदालोक्य सर्वे संतापयंत्रिताः॥विप्रश्चांतिकमाक

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

न· मा· ४८

तुष्ठरणायोर्मुदा।राजानंचैवमस्मांश्चपाहि हिपाहिरूपाकर।।३०।।हे हन संतापम
कंउपसंहरपावकं।।तेषांवाक्यमथाकर्ण्यसास्मितःसद्विजोत्तमः।।तंकारांभोजकुर
मत्यप्राहरंयथा।।एवंकृतेभगवताशांतोभूद्धव्यवाहनः।अथयज्ञेपोहि हर्षाब्धित
ममज्जसः।तदाद्विजातयेप्रेम्णाअष्टोग्रामाणिदत्तवान्।।असंख्यातस्तवर्णानि
णपाभरणानिच।।अनर्घ्यमणिसंसक्तग्रैवेयकमदात्पुनः।।इंद्रनीलैःपद्मरागैः
वांगदंददौ।।रूप्योदार्यगुणोराठपात्रस्मैदाशिशातंददौ।।तादृग्गुणविषेषस्यकिंन
महीपते।।तेनसन्मानितोविप्रोभ्याघ्यद्वचांगुणादिकं।स्वस्तितेसस्तुरामिष्या
वदाचंद्रतारकं।।इत्युक्तातुद्विजश्रेष्ठोप्रतस्थेस्वपुरींप्रति।। ।।इतिश्रीस्कंदपुरा
त्याद्रिखंडेपातिव्यग्रामवर्णनंनामअष्टादशोध्यायः।। ।।शौनकउवाच।।
परेकेनथविप्रोसोसहशिष्यैर्मुदान्वितः।सोपस्करागिसंगृह्यस्नातुंगंतुंप्रच

२ पस्यन्रम्याणि तीर्थानि क्षेत्राणि विविधानि च। क्रमाद्गादमेया तासं स्यपर्वतमु
त्तमं। उकानामनदीकलिपल्लापहां। विमलोदकसंपूर्णां सिद्धर्षिगणशोभितां॥ आनिलो
रशातपचैरलंकृतां। हंसकारंडचक्रेश्वरथांगैः परिशोभितां। तां ददर्श महाभागस्तस्यां
क्रमे॥ कृत्वामाध्यान्हिकं कर्म पंचयज्ञादिकाः क्रियाः॥ समाप्य नित्यकर्माणि सभार्य
टे॥ अस्याः परश्वः यातव्यमिति च क्रमात्तं द्विजः॥ ततः सायान्हसमये समीरो मंदता
स तदा दृष्टवान्काचित्कां तां दासीकदंबके॥ षोडशाब्दान्समानीतानूस्मरशक्तिरि
लसन्लासामायताक्षी तारापतिनिभाननां। द्वितीयचंद्रलेखेन दृश्यमानालकत्ला
संप्राप्तषट्पदानेवविलसत्कर्णकुंडलां॥ कंबुकंठायतभुजांपानोन्नतपयोध
मध्यां च स्तश्रोणीन म्रांगीं नवयौवनां॥१०॥ स्फनितंबोज्वलां स्फुरत्पद्मिनीजातिस
स्याः पुत्रीं च तां दृष्ट्वा सद्यः स्मरवशोभवत्॥ एतां दृष्ट्वा नरपतिः संदृढीकृतकामु

स. खा. लोकविजयःसोपिमज्जयामाससंशये॥यशःकीर्तिंचधैर्यंचसाहसिक्यमथोन्
मेवक्षपायांतुयोजयामाससमार्गणात्॥दासीपुत्र्यौसांदेवंश्रीमंतंभूस्करायजं॥भ
४८ थतेनैवचंडिकायानदीतटे॥ शौनकउवाच ॥काचीतन्वीद्विजःकोयंविधि
गतिः॥सतस्यांपर्णशालायांतयासहमुदान्वितः॥१५॥निनायगणरात्रंचतुंबना
दिभिः॥अथतस्याःविशालाक्ष्याःस्नेहपात्राद्विजस्यच॥सुकुमाराःक्रमेणोव
भवन्किल॥तान्चित्तोक्षमुदार्णोशोयामान्यच्छेविभज्यच।पुत्रेभ्यःस्नेहपुत्रेभ्यः
मशास्तदा॥एकस्यैकमथाज्ञाप्यसिक्षामिक्षन्तुचकारसः।यत्रयत्रशिवागारेतत्र
शया॥शिवनिर्माल्यभुंजानोछत्रचामरधारकाः।संमार्जनादिकंकृत्वातथा
पनं॥अर्पालेयाविप्रसंघेसंचरंतुममाज्ञया॥२०॥कलिनाक्रांतमालोक्यातप
श्वपः।औरसंपुत्रमाहूयस्कनीतंनामकोविदं॥आगमज्ञमभिज्ञंतंवाक्यमेत

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

एतेमम स्नेहपात्रा पुत्रास्नेह नियंत्रिताः। प्राज्ञानभवतासम्यक् स्नेहेन प
तां। इत्युक्त्वा विप्रवर्यो सौ सभार्यस्तपसे ययौ॥ आगमोक्तेन समुनिर्पितु राज्ञा
चौलोपनीतिकर्माणि कारयामास तान्प्रति॥ शतानीक उवाच ॥ कथंच क
सो संस्कारविधि पूर्वकं। इति चेटीतनूजानां शंभ। कां प्राप्नोति मे मनः॥ शौनक उ
साधु पृष्टं त्वया राजन् शंकास्थानमिदं खलु॥ ताहन्निवर्तइष्यामि संजाता तव चे त
घन्यजस्य क्षेत्रे तु यद्विप्रसीस्पर्शाद्भवः। विप्रवर्यश्च संजातो गोत्रप्रवरपूर्वकं॥ गं
विहीनानां काश्यपं गोत्रमिष्यते। आश्वलायनसूत्रेण कार्यं जन्मादि सत्क्रियं
त्वाधयो जन्मसंस्कारविधिपूर्वकं। कास्यपं कौशिकं चैव तत्तत्प्रवरभेदतः। इ
नि गोत्राणि संदिदेश पृथक्पृथक्॥ इतरासां च चेटीनां संजातानां नृपात्म
विवाहमष्टकन्यानां कारयामास शास्त्रतः॥ संकार्यदोषविच्छित्यै विभागं कृ

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

२ पश्यन्रम्याणि तीर्थानि क्षेत्राणि विविधानि च॥ क्रमादगादमेयात्मा सह्यपर्वतमु
त्तमं॥ डिकानामनदीकलिपल्लापहां॥ विमलोदकसंपूर्णां सिद्धर्षिगणसेवितां॥ आनीलो
रु शतपत्रैरलंकृतां॥ हंसकारंडचक्रैश्च रथांगैः परिशोभितां॥ तां ददर्श महाभागस्तस्यां
क्रमे॥ कृत्वा माध्यान्हिकं कर्म पंचयज्ञादिकाः क्रियाः॥ समाप्य नित्यकर्माणि स भार्य
टे॥ अस्याः परश्वः यातव्यमिति चक्रे मतिं द्विजः॥ ततः सायान्हसमये समीरो मंदता
स तदा दृष्टवान्काचित्कां तां दासीकदंबके॥ षोडशाब्दान्समानीतां नूत्नस्मरशक्तिरि
लसन्नासामायताक्षीं तारापतिनिभाननां॥ द्वितीयचंद्रलेखेव दृश्यमानालकत्रा
संप्राप्तषट्पदानेव विलसत्कर्णकुंडलां॥ कंबुकंठायतभुजां पीनोन्नतपयोध
मध्यां च स्फुरच्छ्रोणीं नवांगीं नवयौवनां॥१०॥ स्फुनितंबोज्वलां स्फुरत्पद्मिनीजातिस
स्याः पुत्रीं च तां दृष्ट्वा सद्यः स्मरवशोभवत्॥ एतां दृष्ट्वा नरपतिः संदृष्टीकृतकाम

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

नैमिषे निमिषक्षेत्रे ऋषयः सत्रमासत ॥ शतसंवत्सरं दीर्घं ऋषिसंघसमाव
सन् ऋषयः सर्वे दिव्यभोगाश्च नित्यशः ॥ यज्ञनारायणं साक्षात्सिद्धदेवैर्महवि
वैश्च स्तवनैः स्तोत्रैः शस्त्रैरस्त्रैश्च संयुतैः ॥ मंत्रानुमंत्रितान्सर्वान्देवनानिवसंति
णा । मपि लोकानां उत्सवः संबभूव ह ॥ तानागतान्समालक्ष्य ऋषयश्च दयान्वि
तापरम प्रीत्या शौनकं चेदमब्रुवीत् ॥ अहो धन्यतमो लोके सत्वपुरुषोत्तमो
मननमात्रेण सर्वे प्रमुदिता जनाः ॥ वयमत्र समासीनाः सत्रयागचिकीर्षया ॥ क
चास्माकं कालेनैवातिवर्तते ॥ कथाभिः सुविचित्राभिः नितिशास्त्रैः पुरातनैः ॥
ख्यवसः कालो महोसि पुरुषोत्तम ॥ इत्युक्तो मुनिशार्दूलैः शौनकः करुणानि
यनं पुरस्कृत्य वरमासनमास्थितः । कथयामास विविधांश्च कथान्सर्वमनोरमा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स॰ स्था॰ देशाश्रितःकालयुगपर्वतसंस्थितः।वर्णसंकरजातांश्चकर्मभ्रष्टाश्चवर्णा न
एवंकथयतस्तत्रकालोबहुतरोगतः।कदाचिदागतस्तत्रऋषिसंघसमावृतः।अ
५० मुनिवरैस्तपसाप्रज्वलन्निव।।तंदृष्ट्वामुनयःसर्वेज्वलंतमिवपावकं।।प्रत्युत्थाय
स्तेअर्घ्यहस्ताःसमुत्सुकाः।अस्तुवन्जामदग्न्यंचकृतासनपरिग्रहं।।त्वंरामज
सिब्रह्मक्षत्रमुपाश्रितः।लवणाब्धिस्त्वतेनैवत्रतेनदृष्टोभवत्किल।।यत्रयेस
प्राप्ताविद्याधर्मतत्पराः।तवनाम्नांकितंक्षेत्रंमिष्टप्राप्तसमुद्भवं।।१५।।तत्र
नेकानिक्षेत्राणिविविधानिच।दाक्ष्यापाद्यास्तपयःसर्वेजातास्तत्क्षेत्रवासि
संस्थापिताविप्राःपल्लाम्लाचवसंतिच।।अत्यल्पदानसंतुष्टाश्चितपूताइतिवि
आर्यावर्ताइतिख्याताआर्यावर्तादुपागताः।प्राग्ज्योतिषात्समायाताआर्यास
कीर्तिताः।मुहूर्तगुणदोषज्ञादैवज्ञाइतिविश्रुताः।।अन्येचकरहाटास्तेकर

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

मुद्भवाः॥अनुष्ठानाः श्रोत्रियाचाः स्तान्यास्ते सर्वकर्मसु॥परतो विंध्यदेशस्थैः गर
माः॥आन्ध्राणां घादिसंबंधात् किंचिन्निंद्याः समागताः॥अस्तस्तनायेस्ते सैया
तिनः। स्ववर्णस्तेयनिरता ग्रामेषु नगरेषु च॥शुभकार्येषु सर्वेषु वर्ज्यास्ते पिप्रय
ह्रदागता विप्राः यमडा परिकीर्तिताः॥वेदविद्याविहीनास्तेषां गेयाः परिकीर्तिताः
कोंकणा विप्राः आर्यावर्तसमुद्भवाः। श्रौतस्मार्तक्रियाचाराः गिरिकूटनिवासिनः
नशीलाश्च मत्स्याशी नोदयालवः॥कूटस्थका इति ख्याताः किंचिन्निंद्यसमागत
न्येपि देवराष्ट्रीयाः देवराष्ट्रादुपागताः॥अपंक्तेयास्तयान्यास्ते गिरिकांतारवासि
पचकाः प्रोक्ताः पदमात्रेणि पाठिनः॥स्वाध्यायाध्ययनेनार्हाः श्रौतकर्मविगर्हिता
इति ते ख्याता भोज्यानादिव सर्वशः॥अन्येवर्णसंकराश्च स्वरववासार्धमागता
न्निवसंति स्म निर्बाधा स्वरूतोभयाः॥त्वमनेनैव क्षेत्रेषु मुनिसंघसमावृताः

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स॰ स्था॰ हृदुत्सवं॥शुक्तिमत्यास्तथा नद्यास्तीरे मुनिगणान्विते॥कैलासवासगौरीशो

दाशिवः॥अर्चितो मुनिभिश्चास्ते महालिंगेति संज्ञया॥ॐ तत्र स्थित्वा मुनिवर

५२ स्कदुस्तरं॥स्नात्वा नद्यां शुक्तिमत्यां प्रत्यहं च यथाविधि॥महालिंगं पूजइत्वा ग

तुलेभ्यां॥१५॥तत्र तीर्थान्यनेकानि ऋषिभिः कथितानि वै॥तत्र स्नात्वा सर्वपापै

विमानवान्॥अगस्त्यतीर्थं देवस्य पूर्वस्यां दिशि संस्थितं॥क्षिप्रं सिध्यिकरं न

मनुजाधिप॥पुरागस्त्यः कुंभयोनिस्तपस्तप्त्वा स्कृइश्वरं॥स्वनामस्यकरे

पहरं शुभं॥तत्तीर्थे प्रत्यहं स्नात्वा पूजइत्वा महेश्वरं॥लोपामुद्राधरः सिद्धो

धजा॥सविन्त्ततीर्थमाग्नेयां महालिंगात्तु संस्थितं॥वसिष्ठो पितपस्तप्त्वा नि

बलात्तु॥विशिष्ट॥२०॥सदाशिवं पूजइत्वा तस्मात्क्षेमेसुदात्विमं॥महादे

तीर्थंकश्चविनिर्मितं॥तत्राभिषिक्तो मयो मर्त्यः महालिंगं च पूजयेत्तु॥स

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF
CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

त्वा याति शैवपदं महत्॥ नैरृत्यां दिशि पापघ्नं तीर्थं गालवनिर्मितं।
ण्यं स्नातानां च नराधिप। वारुण्यां गोतमं तीर्थं कृतं तीर्थं पापप्रणाशनं
रं नृणां स्नातानां तत्प्रसादतः॥ वायव्यां वर्तते तीर्थं भारद्वाजविनिर्मितं॥
रा। सर्वपापघ्नं पुण्यवर्धनं॥ २५॥ तत्र स्नाता नरा यांति शिवलोकं च शाश्व
सोमस्य दिग्भागे तीर्थं मांगीरसं स्मृतं॥ तस्मिन्स्नाताश्च ये मर्त्याः शिवलोकं व्र
मदेवकृतं तीर्थं ईशान्यां तस्य शूलिनः। तत्र स्नाता विप्रवराः प्राप्नुवंति परां ग
णु ये स्नाता पूजयंत्या महेश्वरं॥ भुक्त्वा तु विपुलान्भोगान्ते वै रुद्रमवाप्नुयु
मनं चैव महालिंगस्य वैभवं॥ तत्क्षेत्रस्य च सांनिध्यं वसुराजेन निर्मितं॥ अ
स्तथानघाः कथां पापप्रणाशनीं॥ तत्र स्थानां च तीर्थानां उत्पत्तिं च कथामि
त्वा स वासी भगवान्तत्रादृश्यो महामते॥ न्यवसद्देवदेवेशः कुर्यो क्षो

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

सं॰ ख्या॰ वै॥ यस्यागमनवेलायां कोटिलिंगात्मकः शिवः॥ आविर्भूतो मया दृष्टो त
साम्यहं॥ इति निश्चित्य मनसा पौरजानपदैः सह॥ पुरं चकारयामास वार
५३ भुमें॥ वस्कना कारिता यस्मात् वासवीत्यभिधीयते॥ चतुरंगमलोपेतः पौर
तः॥ निवासमकरोत्तत्र वासव्यां वस्कभूपतिः॥ ५५॥ कमंडलुकृता वासाः भु
भूस्कराः॥ कदाचिन्नृपतिर्वस्कः प्रार्थयामासु वैस्कराः॥ वस्कविप्रैः सह मंच्य वार
स्थलं॥ तदा प्रभृति विप्रेंद्र भुक्तिमत्यभिधानतः॥ ख्याता सर्वेषु लोकेषु षष्ठि
हि सा॥ पुण्या भुक्तिमती कुब्जा खेटकी चक्रिणी नदी॥ सोपर्णी याच विप्रें
प्रकीर्तिताः॥ एताः पुण्यतमा लोके प्रत्येकं पापनाशनाः॥ मिलिताः संगमे
किमद्भुतं॥ कदाचित्कार्तिके मासि सोमवारे प्रदोषके॥ ५८॥ भुक्तिमत्या
लिंगं वै वालुकामयं॥ पूजयामास विधिवत् आगमज्ञैर्द्विजैर्वस्कः॥

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

त्रैश्च पुंनागैर्नागकेसरैः॥ सहस्रकमलैश्चापि माधवीजातकेसरैः॥ द्रोण
रसुगंधिकुसुमैः शुभैः॥ अलंकृत्य महादेवं भक्त्यावनतकंधरः॥ नैवेद्यं वि
क्षभक्ष्याद्यादिभिर्नृपः॥ नृत्यगीतैस्तथैवाथापि दंपती पूजनैस्तथा॥ तोषइत्वा शिवं
प्रणनाम सः॥ प्रक्षिणामनुभ्रज्य पूजांतस्मै समर्पयच॥ ४९॥ नद्यां दत्तुं म
संचक्रे द्विजोत्तमः॥ मा ह सं मा कुरुष्वेति वागश्रूयत खेतदा॥ सर्वेपि विस्मिताः प्र
साधुसाध्विति॥ २ जागरेणैव सा रात्रिः सर्वेषामगमद्द्विजाः॥ महत्वाच्चैव तल्लिंगं
कीर्तितं॥ शुक्तिमत्यां कृतौ स्नानो महादेवार्चनः सदा॥ इह संपत्समाप्नोति देहांते
। चिरकालं तपस्तस्मान्महालिंगस्पमव्ययं॥ स्वाधीनं कारयीमास त्वाथ स्वनाम
तापुरी॥ आश्रमं तत्र कृत्वाथ निनये द्रुवत्सरं॥ ५०॥ कदाचिद्भार्गवः श्रीमान् र
क्रांतकः॥ गोकर्णं गंतुकामो सौ महेंद्राद्गाग जगाम सः॥ तत्र तत्र चतीर्थानि स

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

स॰ ह्या॰ माणि च॥ शनैः पश्यन्नमेयात्मा देवतायतनानि च॥ ततः संह्याद्रिशिखरे अ
न्मुनिः। दिव्यौषधितपोयोगैर्मंत्रसिद्धैर्महर्षिभिः॥ जुष्टं किन्नरगंधर्वैरप्सरो
५५ नानारत्नमयैः शृंगैरिंद्रनीलैर्विचित्रितैः॥ नानातरुलतागुल्मैश्चित्रैर्मृगविभूषि
तं प्रस्रवणैः नानाकंदरसानुभिः॥५५॥ अवतीर्य ददर्शाथ नीलवंदेशमुत्तमं॥ तत्रोत्त
मः मेधावी भृगुनंदनः। महालिंगेश्वरं सम्यक्पूजयामास शास्त्रतः। सूर्येंदुइव न्हिनय
लितलोचनः। एवं स्तुत्वा तदारामो कृतांजलिपुटः स्थितः। स्तुत्वा नत्वा च तं देवं प्रतस्थे
तत्र शुक्तिमतीं दिव्यां विमलोदकपूरितां॥ मंदाकिनीप्रतिनिभां महौघपरिवर्तिनीं
महाभागस्तस्यां स्नातुं प्रचक्रमे। विधाय नित्यकर्माणि सोहं ब्रह्मेति भावयन्॥६०॥ दद
राज्ञा चतुर्भिः सचिवैः सह। अतिदूरे तपस्यंतं साक्षाद्वह्निशिखोपमं॥ कोटि
शं नासाग्रकृतलोचनं॥ ददर्श भार्गवं हृष्टस्तस्यांतिकमुपाविशत्॥ पाहि पा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding MIDF

स·स्था· सर्वभूतदयानिधे॥दुःखान्मस्तारयविभोरक्षरक्षकृपाकर॥पुण्यलेशेन
नमम्जन्मम॥कृपांकुरुदयासिंधोमांपालयकृपाकर॥इतितस्यवचःश्रुत्वास
५५ वोमुनिः॥तेनैवसहसंप्राप्तःदेवेशंभद्रकाह्वयं॥दर्शनंकारयामासयथाशक्तिप्र
क्रियतामंत्रवासश्चकिंचित्कालमतंद्रितः॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेसंस्याद्रि
लिंगेशमहिमावर्णनंनामत्रयविंशोध्यायः॥ ॥३॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥श्रीवे
नमः॥रामायरा

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

।शुभ श्री आक्क धाम्लदे आपर तावा दली जदिवि धाकावि धामा
कृ दलीकी वेतालि ठक्का: १०२१० वाक्: वादली वृद्धिमाणता
दोरी धानवोर सत्ता० तुपाव ॥० — श्रीगणाधिपतयेनमः
श्रीरामाय